

Abdulla Oripov

O'ZBEKISTON
VATANIM MANIM

she'riy to'plam

AKM O'QUV ZALI

SHE'RIYAT DURDŌNALARI

ABDULLA ORIPOV

O'zbekiston,
Vatanim manim

She'riy to'plam

ZIYO NASHR

Toshkent
2022

UO'K: 821.512.133-1
KBK 84(50')6
O-68

Oripov, Abdulla.

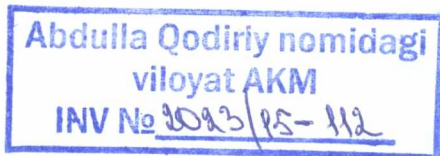
O'zbekiston, Vatanim manim. [Matn]: she'riy to'plam /
O-68 A. Oripov. – T.: „Ziyo nashr“ nashriyoti, 2022. – 128 b.
ISBN 978-9943-0343-9-6

O'zbekiston xalq shoiri Abdulla Oripov o'zbek adabiyoti xazinasiga ulkan hissa qo'shgan iste'dod sohibi edi. Shoirning mehnatlari munosib taqdirlanib O'zbekiston Qahramoni unvoni bilan taqdirlangan.

Qo'lingizdagi to'plamda Abdulla Oripov ijodining dastlabki yillarida yozilgan she'rlari o'rin olgan.

Ushbu she'riy guldasta har bir adabiyot muhibi uchun eng yaxshi sovg'a bo'lishiga ishonamiz.

UO'K: 821.512.133-1
KBK 84(50')6

ISBN 978-9943-0343-9-6

© A. Oripov.
© „Ziyo nashr“ nashriyoti, 2022.

BAHOR

Bahor keldi gul sepin yoyib,
Tengsiz chiroy kasb etdi o'lka.
Gul bahorning nurli jilvasi
So'ngsiz sevinch baxsh etdi qalbga.
Qir-adirda ko'k maysa-gilam,
Butoqlarda jilmayar kurtak.
Yana keldi erkatoy ko'klam
Yoshlikday sho'x, nurday yugurik.
Toshdan toshga to'sh urib shoshar —
Qayoqqadir zilol shalola.
Qanday go'zal bahor tuhfasi!
Adirlarda qirmizi — lola.
Gul bahorning maftuni bo'lib
Saxiy quyosh sochar zarrin nur.
Bahor! Dilni rom etdi o'zga,
Jilvasida yoshlik ham g'urur.
Bahor, bahor, o go'zal bahor!
Yoshlik kabi dilga yaqinsan.
Yuragimga she'r bo'lib kirgan —
Shodlik, ilhom, zavqqa to'kinsan.

1959

* * *

Tongni ham osmonga tik boqib kutdim,
Kuzatdim birma-bir yulduzlarni ham.
Xayol daryosida o'zni yo'qotdim,
Boshimdan koinot zar sochgani dam...

Yulduzlar! Berkinmang tong tumaniga,
Ketmang ko'zlarimni yoshlab ketguncha.
Yakka suhbatdoshim, ketmagin Zuhram,
Ketma, senga aytgan she'rim bitguncha.

1960

SOFDIL

Sokin tunning sayriga
Taklif etdim, qaytmading.
Qaytmading, o, o'zgani
Sevishingni aytmading.
Sen ketding-u, qalbingning
Izi qoldi yodimda,
Sutday oydin kechaning
O'zi qoldi yonimda...

1960

* * *

Umr duch qilarkan kimga bir-birni
Tahlil etmoq darkor avval taqdirni.
Pahlavon emasman, ko'kni yer, yerni —
Osmon aylamoqni kutmagil mendan.

Har pariruxsorga bermadim xayol,
Sen ham, ey dilbarim, shuni bilib ol:
Husndor emasman, ko'rganlarni lol,
Hayron aylamoqni kutmagil mendan.

Ba'zan kechiralar yosh bo'lsa nodon,
Ammo umr bo'yi men deyman shodon,
Boylikni sevmasman, ya'ni tillodan
Hamyon aylamoqni kutmagil mendan.

Istasang, istasang qo'shiqlarim bor?
Ba'zi yaxshi-yomon to'qishlarim bor.
Gar she'rni sevmasang, so'kishlarim bor,
Omon aylamakni kutmagil mendan.

1960

* * *

Hali oldindadir go‘zal kunlarim,
Hali lab tegmagan kulgular oldda.
Vaznga tushmagan qo‘shiqdar oldda,
Hech nima emasdir bu ko‘rganlarim.
Hammasi oldinda, g‘am ham, alam ham,
Ayriliq ham – qanotlari zil...
Sakson yoshli bobo, sen ham dunyoning
Hammasini ko‘rdim, demagil.
Aslo unday dema,
O‘n gulimdan biri ham
Ochilmagan deb turgil har vaqt.
To‘ydim degan kuning, bilsang,
Yashamoqqa qolmaydi hojat.

1960

SEVGISIZ ODAM

Quloq soling menga, yaxshi qiz, biroz
Dilimni ochmoqchi bo'lyapman Sizga.
Tunov kun bir do'stim meni dab-durust
Aybladi sevgisizlikda.

Bexabar emishman muhabbatdan men,
Qalbidamda ishq emas, bor emish ilon.
Isbot: qizlar bilan yurmas emishman,
Sirlashmas emishman har kimlar bilan.

...Yetmasmidi o'zi qalbdagi to'lqin,
Yetmasmidi o'zi shuncha g'am?

Kul bosgan otashni qo'zg'ading nechun?
Sevgi kerakmidi senga, do'stginam?..

Sevaman tinch oqshom, yulduzli tunni,
Sevaman sayrasa qushlar betartib.

Sevaman oromni, suronni, lekin
Men uni sevardim bulardan ortiq.

Xuruj aylaganda bedavo firoq.

Achchiq alam ichra yonsam tutaqib,

O'limni jonimdan sevaman, biroq
Men uni sevardim o'limdan ortiq.

Ammo hayot oqar o'z bilishicha...

O'zganing yuragi senga bo'ysunmas.

Sevsang-u, sevsang-u sevilmasang gar

Bundan qayg'uliroq qayg'u topilmas.

Nima kerak menga ishq-muhabbatni

Yana o'zga qizdan talab aylamak!

Munosibdir bugun ishqsiz xilvatni

Mening nomim bilan balki boylamak.

Yaxshi qiz, xayolga toldingiz nechun?
Nechun ko'zyoshingiz tomda yo'limga?
Sevgisiz odamga achinmoq nechun,
Ko'zyosh yo'l topolmas mening dilimga.
Xayr endi, chiqay,
Oydin ko'chadan
Eshitilsa agar bir yolg'iz qadam,
Ajablanmang asti, u sizga tanish
Sevgisiz odam...

1960

* * *

Kulma, kulma,
Nega kulasan
Xijolat chekkanning holiga.
Nega qo'l tegizding
Kambag'alning
O'g'rilardan qolgan moliga.

1960

SUV PARISI

Ul sanamki suv yaqosinda paridek o'lturur.

Otoyi

Bir bahor tuni edi, yil faslida oddiy bob,
O'shal bahor tunini kuyla deding umrbod.
U bahor tuni edi, daryoning qirg'og'ida
Yonar edim intizor bir go'zalning dog'ida.
Beshik-beshik to'lqinlar toy-toy bo'lib chopardi,
Kumush yolli qoyalar soyasini yopardi.
Daryo shirin visolni aylar edi hikoyat,
Jilvasi oy nurida u qiz kabi sho'x g'oyat.
Nigohimni allalab, tebranishib uchardi,
Beshik-beshik to'lqinlar xayol kabi ko'chardi.
Ko'zlarimda pastladi o'shal tunda osmon
To'lqin aro to'lg'onib, qiz bo'lganda namoyon.
U tun beshik to'lqinlar, asov-asov chopdilar,
Xarsang uzra yastangan pari qizni topdilar.
U sehrli suv qizi! Oy nurida oppoq qor,
Tirildimi qarshimda afsonalar yo qator.
Beshik-beshik to'lqinlar atrofimda to'lg'ondi,
Borliq yuzi qop-qora kokiliga cho'lg'ondi.
Ko'z oldimda ne hol bu? Odammisani yo pari?!
Yulduzmisani, uchdingmi maskaningdan sarsari.
O, suv qizi, suv qizi, kimsan, ayla inoyat,
Kokilingga cho'lg'onmish qaysi mudhish hikoyat.
Malakmisani yo Tavrid afsonaviy go'zali,
Qaysi haram yulduzi, qaysi yurak g'azali.
Sen kimlar xayolida yurmoqdasan sarsari,

Xiyonatkor bir go'zal ruhimisan yo, pari.
Ne istaysan, suv qizi, balki bo'lay xaloskor,
Men kutaman bu joyda seviklimni intizor.
Beshik-beshik to'lqinlar toy-toy bo'lib chopardi,
Rashk etib, oy shu'lasin oyoqlarin yopardi.
To'lqinlar qurshovida daryo bilan payvasta
U timqaro kokiliga taroq urdi u asta.
Imo etdi qoshiga va chorladi uzoqqa
Mendan yiroq yot go'sha –

sohil, yashil chorbog'ga.

Qo'y, pari qiz, mayli, ketgin,
odammisan yo pari

Seni yoring kutmoqda, bor, daydima tunlari.
Ko'rasanmi, parivash, to'lqin o'par qirg'og'in,
Ko'zlarimga tushmasin xiyonatkor nigohing.
Go'zallikka zor bo'lsang, mayli ketma yiroqqa.
Sevikligim kelganda o'zing chiqqin qirg'oqqa.
Beshik-beshik to'lqinlar toy-toy bo'lib chopdilar,
Asov, yoldor qirg'oq-la nigohimni yopdilar...
G'oyib bo'ldi suv qizi, uchdi yangroq qahqaha.
Tanish edi ovozi, tanish edi u, ha, ha!
Bir bahor tuni edi, daryoning qirg'og'ida
Yonar edim intizor sen go'zalning dog'ida.
O, sho'x go'zal, sen u tun

sho'xlklarga to'lmading,

To'lg'onmading yonimda,

sen o'shal tun kelmading.

Tong yulduzi kulganda yotog'ingga yo'l oldim,
O, uyqusiz ko'zlarda ne sirlarni ko'roldim...

Yo'q, uyqusiz ko'zlardan
so'z ochmadim men u tob,
O'shal bahor tunini kuyla, deding umrbod!

1960

* * *

Shovulladi tun bo'yi shamol,
Qaldiroqlar ko'chdi larzakor.
Shivirlading yonimda xushhol:
„Yana keldi, do'stginam, bahor“.

Shovulladi tun bo'yi shamol,
Qorliklarda o'chdi izimiz.
Shivirlading yonimda xushhol:
„Mangu birmiz, do'stim, ikkimiz“.

1961

SENDAN YIROQDA

Sening ezgu xayoling bilan
Tong yorishdi, quyosh ham botdi.
Va mening bu sevgi asiri
Yuragimda hislar tutoqdi.
Qayda sening latif qiyofang?!
Ishonmadim she'r xayoliga.
Nahot tushsam sendan yiroqda
Pinhon yongan oshiq holiga...

1961

„NOMA'LUM QIZ“ SURATIGA

Sen chindan ham go'zalsan
Lablaring ol, qirmizi...
Sochlaringga sunbul band,
Ko'zlaring tong yulduzi.
Sen chindan ham go'zalsan,
Huzuringga keldim bot.
Yolboraman, tush pastga,
Yolboraman, parizod...

1961

KUZ XAYOLLARI

1

Qorayganda uzoq tog'larning qori,
Bog'larga cho'kkanda oqshomgi tuman,
Sovuq kuz yelidan junjikib, nari –
Ochiq ayvon ostin etganda maskan,
Do'stginam, xayolan quchaman seni,
Xazon davrasida kutaman seni.

2

Bunda bari go'zal: tim qora oqshom,
Yulduzlar boqadi tund va yovvoyi.
Qamishzor, shovullab turguvchi soy ham
Sovuq va yoqimli: shundoq anvoyi,
Ularga boqaman, to'naman ba'zan,
Shirin bir xayolga cho'maman ba'zan.

3

Nimani xohlayman? Istagim nima?
Changalzor shovqinin tinglab turaman.
Yaproqlar bandida kezman jimgina
Ma'yus va bezovta kuzni ko'raman.
Uning qo'shig'ida, uning ohida
Sezaman odamzod qalbin gohida.

4

Unga bari birday hayot va o'lim,
Go'yoki kekxa chol so'ngini o'ylar.
Va sekin silkitib kahrabo qo'lin
Ko'rganin-bilganin birma-bir so'ylar.
Bir hikmat o'qiyman xazonlarda men:
„Yashagin-u, biroq yaproq bo'lma sen“.

5

Mangu yashillikning maskani qayda,
Qaydadir xazonni bilmagan bahor?
Nechun u hovliqib oqquvchi soyda
Chavandoz umrning qaytmas sehri bor?!
Nechun uyg'onadi qaytadan bahor,
Nechun inson umri bo'lmagay takror?..

6

Meni savollarga ko'mar daf'atan,
Xazonning taqdiri, so'nggi shovqini.
Ko'zimga ko'rinar umrim qaytadan,
Garchi surmakdaman bahor shavqini,
Garchand yigit yoshim yashnab tursa ham,
Keksalik qismatin o'layman shu dam.

7

Shu dam tuyg'ularga to'ladi ko'nglim,
Titrab tarashlayman qalamim uchin.
Tong ham yorishadi, ey mening umrim,
Bunchalar tezlik-la chopasan nechun?
Xazonlar shoshadi, shoshaman men ham,
Do'stim, huzurimga shoshib kel sen ham!

1962

QO'L

Yigit kuchga to'ldi, yetildi,
Bilaklarin to'ldirdi muskul.
Chamasida bilak kuchining
Qarshisida oson har mushkul.
U istasa metin toshlarni
Sovuradi tuproq, kul kabi.
Ammo yorning yuzida u qo'l
Siypalanar mayin gul kabi.

1962

DARBAND DARYOSI

Yashil to'liqlarning ayqirsa chunon
G'azab tangrisining xuddi o'zisan.
Goho sen shirin bir oromga makon,
Goho qaynab toshgan buloq ko'zisan.

Yurakda sen ijod hissini chertding,
To'liqlar gulduri, girdob havosi.
Xotiramga ajib o'ylar kiritding,
Ey ilhom daryosi, ilhom daryosi...

Archazorlar ko'rkin dilga ko'chirdim
Sening xushhavoli sohillaringda.
Cho'pon, baxshilarning bazmida bo'ldim,
To'ymadim hikoya, naqlaridan...

Yashil chiroyingni sog'inganimda,
To'yib ko'rmoq uchun qaytarman yana,
Sog'ingan qalbimni to'liqlaringda
Allalatmoq uchun qaytarman yana,
Ey Darband daryosi, ilhom daryosi...

1962

ODAMLAR

– Ey, yo'lovchi, bo'la qol qo'noq,
Uyda borin ko'rarmiz baham.
Tag'in o'zing bilasan, biroq,
Qosh qoraydi, yiroqdir yo'l ham.
Yo'lchi qolar ovulda, mezbon
Keltiradi topgan-tutganni.
Otamlashar so'ngra ikkovlon
Yodga olib o'tgan-ketganni.
Horg'in yo'lchi mudrar ichib choy,
Cho'ziladi mezbon ham asta.
Tongda yo'lchi tovush qilar. – Hoy,
Men ketdim. – Qol! – Rahmat.
Shu bas-da!
Ajrallishar, ular hattoki
Ismlarin so'rashmaslar ham.
Ular qayta uchrashar balki,
Balki qayta uchrashmaslar ham...

1963

Abdulla Qodiriy nomidagi
viloyat AKM

INV № 2023/15-112

ESLASH

Har tong qarshilardim seni shu yo'lda,
Bilmam, qaylargadir shoshib o'tarding.
Ilk bahor seliday toshib o'tarding,
Nigohsiz kimsaga, na o'ng-u so'lga.
Men derdim, bu qizning qayda go'shasi,
Yo'llarida uning kimdir zormikan?
O, u sevgisidan baxtiyormikan
Va yo manzilida xazon to'shagi?
Endi yo'llarimiz tushdi ko'p yiroq,
Bosildi qalbdagi o'shal to'fonlar.
Qaydasan, qalbimni tirnagan so'roq,
Qaydasan, ilhom baxsh aylagan onlar?
Qaydasan, men seni unutmam kelmas,
Umr yo'llarimning totli damlari?
Bunda o'tgan bir yil – qayg'u ham havas,
Yonish, o'rtanishlar, xayollar bari...

1963

* * *

Derazangni qoplar oqshom zulmati,
Izin qora aylab botadi oy ham.
Nechun meni faqat shu zulmat payti
Quchib ardoqlaysan, nozik farishtam?
Samoviy ko'zlaring sachratib uchqun,
Nechun tikiladi faqat o'shanda?
O, nahot shu ko'zlar yotdir men uchun
Kunduz mash'alasi porlab turganda.
Tepamdan tun kabi quyuladi soch,
Qora tun yonadi otash yuzlarda.
Nechun o'zgalarga nur sochgan quyosh
Bizning oramizda bo'ladi parda?
Nechun ikkimizni qoldirib yolg'iz,
Koinot tubida quyosh chekar oh?
Javob ber, qoshingda cho'kmoqdaman tiz,
Javob ber, makringdan meni qil ogoh.

1963

8301

* * *

O'ylardimki, nomingni sening
Takror etmas endi tillarim.
Ko'p bo'lmishki, qo'msab vaslingni
Yo'llaringda oqmas unlarim.
Men beparvo yayrab arshimda
Sen uchun ham yurardim shodon,
Nechun paydo bo'lding qarshimda,
Yana kabob bo'lsinmi bu jon?
Yana qo'shiq aytaymi ingrab,
Yana anduh bo'lsinmi ishim?!
Istamayman, g'amimni tinglab,
Do'stlarimning ma'yus bo'lishin...
Xayr endi, xayr, dilrabo,
Mayli kuylay nomingni aytib,
Katta yo'lga chiqqanman, ammo,
Ul so'qmoqqa bormasman qaytib,
Xayr endi, xayr, dilrabo.

1963

QALAM

Erkalangiz qalamni olib,
O'pib qo'ying uni muloyim.
Sho'rlik o'zi yalang'och qolib,
Kiyintirar egasin doim.

1963

* * *

Baxt kutmasman o'zgadan zinhor,
Birovga baxt berolmasman ham,
Sen baxtimsan, demagil, dildor,
Baxt berolmas odamga odam.

Ko'ryapsanmi, gavjum butoqdan
Chirt uzilib tushdi bir yaproq.
Barglar yig'lasa-da firoqdan,
Qutqarolmas do'stini biroq.

1963

PUSHKIN

Shovullaydi zangor daraxtzor tunda,
Yaproqlar uchida oy nuri zarhal.
Osmon va bog'larning tutash safida
Ko'rinar tanish haykal.

Ajib bir o'xshashlik, o, buyuk shoir...
U – sen, she'riyatning dilrabo qaddi,
Mangu yashillikning tug'ma ulfati –
U – sen!

Tegrangda davrasin qurmishdir ilhom,
Ajib bir makon bu: – Shoir va Ilhom!
Ajib bir makon bu, tingla, ey geniy,
Tabiatning mangu yosh qo'shiqchisi
Senmasmiding axir, bezagan uni...
Tilsiz tabiatning til uquvchisi!
Senmasmiding axir, shovqinli tunlar
Litsey bog'laridan izlagan orom,
Senmasmiding axir, dardli o'ylarin
So'qqabosh chinor-la baham ko'rgan jon
Va so'lim Trigorskoye bog'larin o'rgan
Ozodlikka chanqoq, kuychi qahramon!

Kuzni sevarding-ku, ajib tafovut:
Tegrangda shivirlar ma'suma bahor.
Yaproqlar o'zligin etibdi unut,
Sakrashar, shovullar, kuylaydi bedor.
Kuzni sevarding-ku, holbuki, bahor...

Kuzni sevarding-ku, derding-ku o'zing:
„Nedir topar undan o'jar xayollar“.
Yo'q, yo'q, dardli shoir, porloq yulduzni
Ayt-chi, kim g'amli deb ayta olarkan,
Boqquvchi ko'zda g'am bo'lmasa agar!
Sil bo'lgan go'zalga o'xsharmidi kuz,
Qalbingda bahordan g'am bo'lmasa gar,
O, buyuk shoir!..

So'yla-chi, sen kimga berganding ozor,
Sen uchun bahorni qora etdilar.
Xor-zorlarga achinmoqqa chaqirgan
Ezgu yuragingni pora etdilar.
So'yla-chi, sen kimga berganding ozor...
Toj-u taxt qusuri, qon-u adovat.
G'iybat-u kin, g'araz bijg'ib sasigan –
Zamonga abadiy la'natlar bo'lsin!
Ezgulik kuychisin o'qqa tutgan u
Olifita Dantesning qiyofasida!..

Sen qulading, shoir, o'zga yo'l yo'qdi,
Qaddingni tiklashga istab bir zamon:
„Bosh ustimda qushlar, sayrasin, do'stim,
Mangulik chiroyda yashnab bearmon...“
Bahorni vasiyat etding ul zamon...
Qonun kabi puchdir o'limning kuchi
O'zidan yuksakroq odamlar uchun.
Qahqaha ur, shoir, tirik nafasing!

O'lganlar ustidan qah-qah ur bu kun.
O'chgandir zulmatning zaqqumli sasi
Va ul jallod zamon bitgan abadiy.
Qahqaha ur, shoir!..
Shovullaydi tinsiz daraxtzor tunda,
Planetariyning zangor gumbazi zarhal
Shovulla, daraxtzor, oy yolqinida
Tovlangan haykal –
Buyuk odam edi, bahodir qalbli,
Qo'shiqching edi u, ey tirik olam!
Shovqin sol, shovqinlar sol, majnun
daraxtim,
Shovullayver tinsiz, daraxtzorginam!
Bir vaqtlar u qo'shiq kuylardi senga,
Endi-chi, navbati – tinglaydi sendan...

1963

* * *

Jajji go'dak, sen tug'ilding, sen uchun
Kim belanchak yasab turar shu damda.
Kimdir senga uchqur tulpor egarlar,
Kimdir senga hassa yo'nar shu damda.

1963

ONAMGA XAT

Qaytgim keldi, onam, yoningga,
Yuragimda ismsiz dardlar.
Sovuq xonam, soat chiq-chiqi,
Tashqarida xazonrez bog'lar,
Yomg'irning jim xonish qilishi...
Barisi ham nechundir bu dam
Tushirmoqda seni yodimga...
Qaytgim keldi, onam, yoningga.
Yuragimni ochib gapirsam,
Kam-kam bo'lar menda bunday hol.
Shodmon yursam, mening yodimga
Sen tushmaysan rostdan, onajon.
Nogahoniy bunday holda-chi,
Shunday ko'rgim keladi seni.
Aytsam senga bor gaplarimni,
Orzularim, hasratlarimni,
Yig'lab, kulib aytgim kelar, ha,
Odamlarning qadr-u qimmatini,
Anglamaymiz birga bo'lganda.
Ammo nogoh uzoqqa tushsak,
Yo tanholik hasratini cheksak,
Ba'zan shundoq,
Odam zotining
Tirnog'iga zor bo'lamiz, ha!
Tushunmayman bul haqiqatni,
Sen-ku axir onasan, ona...
Ona, ranjimagil xatimdan,

Men rostini yozdim, shod damim
Sen tushmaysan aslo esimga.
Ammo hayot o'zi, bilaman,
Solar seni yodimga bot-bot.
Ya'ni boshimizni doim ham
Ona bo'lib silamas hayot.

1963

* * *

Men quvonar bo'lsam – sen sabab,
O'ygatolar bo'lsam – sen sabab.
Men o'lishni istamasman, yo'q,
Nogoh o'lar bo'lsam – sen sabab.

1963

SEN BAHORNI SOG'INMADINGMI

Uyg'onguvchi bog'larni kezdim,
Topay dedim qirdan izingni.
Yonog'ingdan rang olgan dedim –
Lolazorga burdim yuzimni,
Uchratmadim ammo o'zingni,
–Sen bahorni sog'inmadingmi?

Uzoqlarda zalvorli tog'lar
Xayolimni keldilar bosib.
Kechdi qancha intizor chog'lar,
Vasling menga bo'lmadi nasib,
Sensiz men ham, bahor ham g'arib,
–Sen bahorni sog'inmadingmi?

Ungurlarda sakraydi ohu,
Na'matakda sa'va mittijon.
Qorliklardan sipqorilgan suv,
Daralarda uradi javlon.
Nigohimdan faqat sen pinhon,
–Sen bahorni sog'inmadingmi?

Mana, bugun Navro'zi olam,
Do'stlaringa gullar tutarman.
Qaylardasan, sevgili erkam...
Qo'limda gul, seni kutarman,
Umrin bo'yi chorlab o'tarman,
–Sen bahorni sog'inmadingmi?

BULOQ

Qutlug' bir saharda ko'z ochdi buloq,
Yo'l soldi daryolar sari adashib.
Unga rahm etmoqchi odamlar shu choq
Tog' -u toshlar aro yaqin yo'l ochib.
Odamlar, tegmangiz, mayli toshsin u,
Mayliga, tog'ni ham ko'rsin yo'lida.
Qo'ying, o'z yo'lini o'zi ochsin u,
Zavqlanolsin u ham kurash so'ngida.

1963

GIYOH

Ulug'vor bir qudrat bilan
Chayqaladi cho'ng dengiz.
Qancha og'ir xarsangtoshlar
Tubda unga cho'kkan tiz.
Ammo mo'jaz, nozik giyoh
O'sha tubsiz o'lkada.
Ko'kka o'sar, ha, dengizni
Ko'targancha yelkada!

1963

* * *

Jo'nar bo'ldim men bundan diltang,
Yo'llaringa qarab qolding sen,
Sochginangni tarab qolding sen,
O, bilaman, badjahl otang,
Ostonangga yo'latmas meni,
Ishonmaydi sen sevgan yorga,
Uzoqlarga jo'natmas seni –
Ketar bo'lsak ikkimiz birga.
Bilaguzuk taqibdi otang
Qo'lginangni bog'lab bir yo'la.
Bilaguzuk, banding uzilsin,
Yor qo'lingni qisgandan ko'ra.
Sen dedingkim: „Bo'lsaydim yulduz,
Osmonlardan boqsam-da sizga,
Tushishga yo'l topardim, esiz,
Otam oq yo'l bersaydi bizga...“
To'xta, yetar, bir kun otangning
Huzuriga qaytib kelarmiz.
Kechir, dermiz, yetmasa agar,
Uchta bo'lib uzr so'zarmiz.
Bizni hech kim ayb etmas, yorim,
G'amgin bo'lmas bizdan xotira.
Sevgisidan baxt topganlarning
Bo'lganmi hech nomlari qora?..

1963

KURSDOSHLARIMGA

Taqdir to'plarmikan sizlarni yana,
Ko'zimdan sachragan tomchi yoshlarim...
Judolik kutmoqda bizni ham, mana,
Tengqur jo'ralarim, ey kursdoshlarim.
Kim qayga shoshilar... Ne kutar bizni?
Va qayta to'planish bo'larmi? Qachon?!
Yashnagan bazmlar qoldi-ku bari,
Qoldi totuv besh yil o'tmishda bu on.
Qanday eslanarkan bu yillar, do'stlar,
Yoki unut bo'lar kimga ehtimol...
Baribir davramiz tarqalar endi,
Har yon sochilarmiz tariqlar misol.
Har yon sochilarmiz, ammo shu zayli
Anglarmiz do'stlikning qadrini ilk bor.
Do'stlarim, do'stlarim, qayda bo'lmaylik,
Muqaddas do'stlikka tushmasin g'ubor.
Bizni tutashtirgan nozik hislarning
Barchasi har qayda saqlansin omon.
Do'stlarim, do'stlarim, qayda bo'lmaylik,
Pok bo'lsin qalbimiz, pok bo'lsin vijdon.
O'rgatmoq emas-ku o'zgaga aql,
Tilak tilar bu dam do'stlarga do'stlar.
Do'stlarim, ne uchun dunyoga keldik,
O, agar niyatlar unut bo'lsa, gar –
Bugungi aqlga sal g'ubor tushsa,
Ortiq mag'rur etsa shon-shuhrat kimni,
Kimning orzu etgan kuni kelganda

Hasad chulg'ar bo'lsa o'zga bir kimni...
Kimdan onalari rozi bo'lmasa,
Gar rozi bo'lmasa kimdanki Vatan,
Qayta uchrashmaylik u holda rosti,
Mayliga, kelmasin unday badbaxt dam.
Do'stlarim, do'stlarim, keling jipsroq,
Gurkurasin do'stlik nomi-la qasam...
Bor bo'lsin yaxshilik, sof yurak, aql,
Bizga ilm bergan Dorilfunun ham!

1963-yil, iyun

SHUNDAY YASHAR ODATDA ODAM

Yo'q kerakmas, qo'ying, kerakmas,
Menga orom istamang, do'stlar.
Xilvat soz deb qistamang, do'stlar,
Qo'ying, bunday orom kerakmas.
Nogahonda xayolga botsam,
Yo uxlasam, uyg'oting darrov,
Nomim tutib, so'z qoting darrov.
Behudaga bir yoqqa borsam,
Qo'llarimdan ushlab o'shal dam,
Kurashlarning safiga qo'shing,
Qur, yarat deng,
                                      hayqir deng,
  jo'sh deng,
Shunday yashar odatda odam.

1964

MILTIRAYDI MITTI YULDUZ

Ko'k gumbazin bir chetida
Bo'shliqlarga urib bosh,
Miltiraydi mitti yulduz,
Tanholikdan to'kib yosh.
Atrofida na bir yulduz
Na bulut bor, na tuman.
Yulduzlarga termulib u
Titrab turar shamsimon.
Eh, bechora, yashash nechun,
Porlamasang, kulmasang.
O'z to'dangdan nega uchding,
Qaytish yo'lin bilmasang?!

1964

BURGUT

Yosh burgut uchmoqda ko'kda shiddatkor,
Kumush bulutlarning to'zg'itib parin.
Uchmoqda, qalbida mag'rur ishonch bor,
Qaqshagan qoyalar, cho'qqilar sari.

Uchmoqda! Qayerga? Cho'qqiga! Nechun?
Burgutning shiddatin uyg'otgan nima?
Bo'ronli dargohda ne kutar uni,
Qudratli qanotin qo'zg'atgan nima?

O'ynoqi shamollar ila basma-bas
Ana, qo'ndi burgut eng yuksak joyga!
Cho'qqi uzra turdi-yu birpas,
Yana bo'ron misol qo'zg'aldi. Qayga?

Axir, ne bo'lardi bersang, tabiat,
Shu buyuk shiddatga yarasha maqsad!

1964

MEN NECHUN SEVAMAN O'ZBEKISTONNI

Men nechun sevaman O'zbekistonni
Tuproq'in ko'zinga aylab to'tiyo?!
Nechun Vatan deya yer-u osmonni,
Muqaddas atayman, atayman tanho?!
Aslida, dunyoda tanho nima bor,
Paxta o'smaydimi o'zga elda yo?
Yoki quyoshimi sevgimga sabab?
Axir quyoshli-ku butun Osiyo.
Men nechun sevaman O'zbekistonni?
Bog'larin jannat deb ko'z-ko'z etaman,
Nechun ardoqlarkan tuprog'ini men
O'paman: „Tuproq'ing bebaho, Vatan...“
Aslida tuproqni odil tabiat
Taqsim aylagan-ku yer yuziga teng.
Nechun bu tuproq deb yig'ladi Furqat,
O, Qashqar tuprog'i, qashshoqmiding sen?!
Xo'sh, nechun sevasan O'zbekistonni?
Sababini aytgin desalar menga,
Shoirona go'zal so'zlardan oldin
Men ta'zim qilaman ona xalqimga.
Xalqim, tarix hukmi seni agarda
Mangu muzliklarga eltgan bo'lsaydi,
Qorliklarni makon etgan bo'lsayding,
Mehrim bermasmidim o'sha muzlarga?
Vatanlar, Vatanlar,
Mayli, gullasin,

Bog' unsin mangulik muzda ham, ammo
Yurtim, seni faqat boyliklaring-chun
Sevgan farzand bo'lsa, kechirma aslo!

1964

BULUT

Tiniq ko'l bag'ridan parcha oq bulut
Suzib chiqdi bir vaqt moviy osmonga.
Shamol qanotida yo'l oldi xushnud
Oshyonidan uzoq-uzoq tomonga...
Qaylarga shoshardi? Bilmas edi u,
Oshib o'tdi cho'llar, tog'lardan yiroq.
Va bir kun kezishlar jonga tegdi-yu,
Qaytmoq bo'ldi shunda ortiga, biroq,
Biroq... yo'l bermadi shamollar haydab,
Yig'lab bitdi bulut, sel bo'ldi ko'zyosh.
So'ng irmoq bo'ldi-yu, bilmaydi qayda...
Makonin axtarib olib ketdi bosh.

1964

ALBOMGA

O'z qalbini dafn etdi shunda.

Bayron

Yuzlab shoir yotgan qabriston aro
Ko'mmoqdaman men ham qalbimni.
Yuzlab mozor ichra adashmay aslo
Topa olgin mening qabrimni.
Mana, gulga cho'mib yotibdi Bayron,
Faxrlanib lordligi uchun.
Sen meni unutib qo'ymagin ammo
Gunohim – havaskor, mo'rtligim uchun...
Reyn bo'ylaridan Geyne ham shunda,
Go'zal Lorelya tinglar sirini.
Bir qo'li inqilob nog'orasida,
Amaliya tomon cho'zgan birini.
Yuzlab shoir yotar bunda, bari ham
Janglar maydonida jangdan so'zlagan.
Nechun senga kelganda, albom,
Har kim o'z dardini aytib bo'zlagan?!
Buyuk jangchilar ham varag'ing ochib,
Alamlar sharhidan o'tmadi aslo.
Albom, albom, janglar da'vatiga sen
Nahot berolmasding bir aksi sado?!
Yuzlab shoir yotgan shu albom ichra
Men ham qalbim uchun qabr qazaman.
Hali iz tushmagan oppoq varaqqa
Men ham o'z dardimni yozaman.
Ammo kecha ko'rgan tushimni emas,

Hur Vatan soʻzini yozaman, oʻrtoq!
Zotan, yurt hurligi oʻzi men uchun
Barcha shaxsiy ishdan koʻra shaxsiyroq!
Kim menga aftini bujmaytdi shu zum,
Kim menga panadan eʻlon qildi jang?!
Gar shu asrda ham hur Vatan ishin
Oʻz ishimdir, deya qabul etmasang.
Tan olmasang agar millionlar dardin,
Uni albomingga yozmasang agar,
Mayliga, koʻzlaring koʻr boʻla qolsin,
Mayli, quloqlaring boʻlib qolsin kar.
Koʻzlaringni ochgin, qara dunyoga,
Doʻstim, haqiqatni his et bir zamon.
Sen uchun, men uchun jangda mardona
Million-million odam toʻkkan edi qon.
Tarix bizlar uchun jangga kirganda
Nima kerak yashash oʻrgimchak misol.
Ozodlik, yoʻlingga gʻov boʻlganlarga
Nayzaday sanchil-u, tezroq boʻla qol...
Hurriyat shundayin ezgu soʻzdirkim,
Uning zamirida eng oliy qismat...
Unda men axtargan eng porloq Inson,
Unda men istagan sinmas haqiqat!
Hur Vatan soʻzini yozdim albomga,
Sen unga boqmagin bir ermaksimom.
Qalbim buyurmasa, biror soʻzni ham
Yozmasman hech qayda, hech vaqt,
hech qachon!

„MUNOJOT“NI TINGLAB...

Qani, ayt, maqsading nimadir sening,
Nega tilkalaysan bag'rimni, ohang,
Nechun kerak bo'ldi senga ko'zyoshim,
Nechun kerak, rubob, senga shuncha g'am!

Eshilib, to'lg'onib ingranadi kuy,
Qaylardan kelmoqda bu oh-u faryod.
Kim u yig'layotgan, Navoiymikin
Va yo may kuychisi Xayyommikin, dod!

Bas, yetar, cholg'uchi, bas qil sozingni,
Bas, yetar, ko'ksimga urmagil xanjar.
Nahotki dunyoda shuncha g'am bordir...
Agar shu „Munojot“ rost bo'lsa agar.

Agar aldamasa shu sovuq simlar,
Gar shul eshitganim bo'lmasa ro'yo —
Sen beshik emassan, dorsan, tabiat,
Sen ona emassan, jallodsan, dunyo!

Eshilib, to'lg'onib ingranadi kuy,
Asrlar g'amini so'ylar „Munojot“.
Kuyi shunday bo'lsa, g'amning o'ziga
Qanday chiday olgan ekan odamzod!

1964

* * *

Bola edim,
Mening ozroq
Bo'lar edi vahima, „dardim“.
Guldurasa nogoh momaqaldiroq
Onamning bag'riga yashirinardim.
Bovliq eshar edim bir kun pichanda,
Hamla qilib qoldi chinqiroq ilon.
Serkesak shudgorga qochdim o'shanda,
Onamning bag'riga shoshganimsimon.
O'sha yillar edi, qishloq ko'chasida
Quvlagandi meni bir it quturib.
O'shanda osilib chinor shoxchasiga
Quturgan itdan ham qoldim qutulib.
Mayli, deyman bugun bo'ron tursa ham,
Mayli, dahshatlarga to'lsa ham dunyo.
Balki fazolarning qo'ynida bir dam
Bekina olurman ulardan, ammo
Gar gunoh orttirsang o'zingga og'ir,
Vijdon azobida qovrilsang bot-bot.
Hayhot! Kimga borib dod deysan, axir,
Qayga bekinasan o'zingdan, hayhot!

1964

ASRIMIZ ODAMI

Mening ko'z o'ngimda jonlanar tarix,
G'amlardan to'qilgan shu ko'hna olam.
Asrlar birma-bir o'tar va axir
Yuksalar qarshimda eng baxtli odam.
Yuksalar-u, shu dam chopar, urinar,
Talpinar qaygadir bilmasdan tinim.
Baxtining yonida g'ami ko'rinar,
G'ami ko'rinadi baxtida uning.
Bilagida garchand yetarli kuchi,
Boylik ergashsa-da garchand ortidan,
Uning chehrasida tashvish bor, nechun?
Nechun u ayrilmish halovatidan?
Goh bemor boshida jarroh bo'lib u,
„Taqdiri azal“ga ko'rsatsa kuchin.
Goho bir dovyurak sayyoh bo'lib u
Sovuq Arktikaga uradi to'shin.
Dam og'ir xayolga bo'lur zanjirband,
Dam qo'shiq to'qiydi u yona-yona.
Intilar yulduzlar tumaniga dam,
Dam oynning yonida bo'lar parvona.
U nima istaydi? Shon-u shavkatmi –
Yulduzlardan baland, kundan purziyo?
U nima istaydi? Tengsiz qudratmi,
Oyog'i ostida yotsinmi dunyo?!
U nima istaydi? Balki istagi –
Uning tegrasida aylansin olam?
O, do'stim, savolning yo'qdir keragi,

U istaydi buning hammasini ham!
Odamlar oʻtdilar bir vaqt, bir zamon,
Oʻtdilar eng oddiy baxtdan ham yiroq.
Yagona orzusi edi parcha non,
Eng buyuk armoni – ozod yashamoq!
Odamlar oʻtdilar bir vaqt, bir zamon,
Ha, yashab oʻtdilar, endi-chi, mana:
Oʻzi bandi boʻlgan olam ustidan
Hokim boʻlmoqni u istar yagona!

1964

* * *

Quy, doʻstim, tillarang sharobdan menga,
Quygin, shonli ulfat koʻrsatsin kuchin.
Ichay, otaginam dehqon haqqiga,
Javdar xirmonining sogʻligi uchun!
Ortiq hech bir nima menga kerakmas
Boshimda nur sochib tursa bas oftob
Oʻsha zahmatkashim omon boʻlsa bas,
Quyilib tursa bas gʻazal va sharob!

1964

O'ZBEKISTONDA KUZ

Yurgil, dalalarga ketaylik, do'stim,
Diqqinafas uyda yotmoq paytimas.
Oltin O'zbekiston tuprog'i bu kun
Bir pari faslning og'ushida mast.
Shabnam shovullaydi bog'lar qo'ynida,
Salqin tuman ichra bo'zarar tonglar.
Quyoshning erinchoq yog'dularida
Nafis yaltiraydi bargi xazonlar.
Har yonda to'kinlik...
Kuzdan nishona.
Har yonda go'zallik yoymish daftarin.
Sonsiz egatlarga sochilmish, ana,
Mening shodliklarim, ezgu dardlarim –
Mening ona xalqim...
Ey qadim halol,
Rizqi ona yerga sepilgan xalqim,
Ushoq chigitni ham etmay deb uvol,
Million egatlarga egilgan xalqim!
Bir nafas boshingni ko'targin-u, boq
Yer yuzida ajib viqor va nufuz.
Sening o'zing kabi o'ychan va quvnoq,
Xushfe'l bo'lib kelmish tuprog'ingga kuz.
Ulug' Alisherning soch oqin ko'rib,
Og'ir xayollarga cho'mgan bu fasl,
Qayrag'och yonida g'amgin o'ltirib,
Chollarga hassalar yo'ngan bu fasl,
Azaliy ko'rkini qiladi ko'z-ko'z...

Nahotki shuncha tez aylanar dunyo?!
Baxtli keksalikni yodga solar kuz,
Sokin xilvatlarga chorlaydi, ammo,
Do'stginam, paytimas, aylab sayribog',
Xilvatda o'y surish yarashmas bugun.
Zahmatkash o'zbekning hosili qandoq?!
Kuzning falsafasi shudir biz uchun.
Ulug' mehnat kezar shan dalalarda,
Har yonda hokim bir tashvishli ilhom.
Quyosh bota boshlar... gavjum qirlarga
Qoraya-qoraya to'shalar oqshom.
Eh, kuzgi oqshomlar...
Dilimda mening
Teran tuyg'ularim qo'zg'olar jo'shib.
Qo'zg'olar-u, shu dam qalbimdan sekin
To'kila boshlaydi oydin bir qo'shiq.

1964

* * *

Yo'lim boshlar,
Ketarman bir kun
Sendan yiroq, o'zga tomonga.
Uy yonidan o'tarkan, sekin
Ko'z tashlarsan bo'm-bo'sh makonga.
Balki u kun kursida yakka
Turgan bo'lar o'zga bir odam.
Balki u ham yotib to'shakka,
Xayol surar ehtimol u dam.
Balki uni o'xshatib menga,
Chaqirarsan nomimni aytib.
Ishonmassan balki ko'zingga,
Balki so'ngra boqmassan qaytib.
Yorilmagan yaraday sevgi
Unda bizni qiynamas to'lib.
Ko'chalarda yor emas endi,
To'qnashamiz begona bo'lib.
Nahot bizdan qolmas hatto mung,
Nahot bo'lmas biror xotirot?
Ishonmayman, muhabbatdan so'ng
Begonalik boshlansa nahot?!

1964

* * *

Sen Pushkinning sevgan malagi,
Sen Gyote orzu etgan qiz.
Sen Bayronning o'tli yuragi,
Sen Geyneni yondirgan yulduz.
Alisherning Gulisisan sen,
Sen Lutfiyning so'lim g'azali.
Bulbulisan Hofiz gulshanin
Va Xayyomning shirin asali.
Toleyimda nozlanib turgan,
Ey sen mening erka go'zalim!

1964

* * *

Yulduzlar o'tiga bardosh berurman,
Fazolar taftiga qilurman toqat.
Yoningga sog'-omon qaytib kelurman,
Otash nigohingda yongali faqat.
To'lqinlar qutursin, mayli beomon,
Mening qismatimni ko'molmagay u.
Baribir yoningga qaytaman omon,
Moviy ko'zlaringga cho'ngali mangu.

1964

* * *

U qo'shiq kuyladi yor sha'niga mast,
Sho'xchan she'rlar aytdi sevgi nomidan.

Hammani kuldirdi, qiz esa faqat
Beparvo jilmayib o'tdi yonidan.

U qo'shiq kuyladi yor sha'niga mast,
Yig'lab, faryod chekdi sevgi nomidan.

Hammani yig'latdi, qiz esa faqat
Beparvo jilmayib o'tdi yonidan.

U qo'shiq kuyladi yor sha'niga mast,
Na kuldi, na qatra to'kdi yoshini.

U kuyladi mag'rur, qiz bo'lsa shu vaqt
Huzuriga keldi egib boshini.

1964

* * *

(„Soya“ dramatik dostonidan)

Uni ko'rsam, qora quyun qoplar dilimni,
Shunda kimdir yigit nomim masxara etar.
Alam bilan men qolganday tishlab tilimni
Feruza yot,
Feruza yot?!
Dahshat naqadar!
Ko'z oldimda turibsan-ku, Feruzam, shu zum
Qaysi bir kuch ololarkan seni qo'limdan!
Toki tanda jonim borkim, ochiqdir ko'zim,
Qaysi bir kuch ajratolar tole gulimdan.
O, agar sen-chi?
Mamnun bo'lib boqsang-chi sen
o'shal taqdirga?!
Unda, nahot, teng etsang-a er nomimni
qora bir yerga?!
Nega gavhar bo'lmading sen va yo
chaqmoq tosh,
Qo'llaringa tugib yursam kecha-yu kunduz.
Nega sevgim aylamagan seni bir gultoj?!
Boshginamga qo'yib yursam kecha-yu kunduz.
Nega bir tosh bo'lmagansan, seni avaylab,
Til ostimga solib yursam jonimga joylab,
Nega bir tosh bo'lmagansan?!

1964

KUZ MANZARASI

Kechki kuzak kirmoqda, nina sanchar izg'irin,
Dehqon ham tashlab ketdi qadrdon dala-qirin.

Huvullab qoldi, mana, gavjum bog'lar, bog'chalar,
Yashil ellarga tomon uchib ketdi qushchalar.

Ketdi qirdan turna ham, bo'shab qoldi tabiat,
O'lik mezonlar kezar sovuq dalada faqat.

Kahrabo ko'zyosh to'kib turar faqat daraxtlar,
Ne qilsin, uchay desa, ularda yo'q qanotlar...

1964

* * *

- Nega meni sevmading?
- Ko'zginang yulduz uchun.
- Nega meni demading?
- Qoshginang qunduz uchun.

Yulduzi yo'qqa boqay,
Yulduzim talosh bo'lur.
Qunduzi yo'qqa boqay,
Qunduzim talosh bo'lur...

1964

* * *

Goho yer mehrini o'ylarkan,
Esga tushar dorning siyog'i;
Ajab hikmat, odam o'larkan
Uzilganda... Yerdan oyog'i.

1964

* * *

(Manzara)

Bulut toshdi,
Vodiy osmonini
Qoplab oldi xira ko'lanka.
Yel ovora,
Namxush xazonni
Uchirolmay bog'dan yo'lakka.
Novdalari birdan qotganday
Ko'rinadi sukutda tolzor.
Go'yo nimanidir kutganday
Bulutlar ham yuvosh, beozor...

1964

* * *

Qani, hey, do'stlarim, tashlang bir qadam
Shu ezgu Istiqbol himoyasiga.
Men sizni kutaman, ushbu she'rim ham
O'shanda yetadi nihoyasiga!

1964

YUZMA-YUZ

I

Kelingiz, do'stlarim, keling, bir nafas
So'zlashib olaylik ochiq, yuzma-yuz.
U yiroq istiqbol mavzumizdir, bas,
Demakkim, istiqbol borasida so'z.
Kelingiz, do'stlarim, keling, bir nafas
Shu ko'hna daftarni ochaylik yana.
Erish tuyulmasin tashbihlarim, bas,
Hozir dabdurustdan deymanki: ana, –
Mamontlar to'dasi chiqdi o'rmondan,
Shimol ko'chkiniday vahshiy va sarmast.
Va lekin vahshyroq to'da har yondan
Bostirib keldilar guras va guras.
Yana to'qnash keldi inson va hayvon,
Yana hayot uchun jang ketdi uzoq.
Yana g'olib keldi vahshiy olomon,
Yana sho'rlik mamont yengildi, biroq
O'sha kun buzildi azaliy udum,
Uni inson o'zi buzib tashladi.
Kunduzgi oshkora o'g'rilar day u
O'ljasin uy-uyga torta boshladi.
Bizning boshimizni bog'lagan zulmat,
Notiqlar tutaqib so'kkan zulm, qon,
Dunyodagi neki yomonlik, kulfat,
Barchasi boshlangan edi o'sha on...
Yo'q, havas qilmayman maymunga hecham,
Ishtonsiz ajdodni qo'msamoq nega?

Ammo o'ljasi talashgan odam
Yo'ldan adashganday ko'rinar menga.
Men bir tajribasiz, g'o'r yigit, nechun
Adashding deyarman dunyoga, hayhot.
Abdulla, xanjarni o'zingga urgin,
Sen o'zing adashmay o'sdingmi, nahot?!
Ha, yoshlikda men ham biroz adashdim,
Qotil bo'lganim yo'q, ammo har qalay...
Dunyo ham bir vaqtlar mamont talashib,
Adashib ketgandi yo'lidan menday.
U sho'rlik ilk bora o'rmonga qochdi,
Quldorning kaltagi qonatdi burnin,
Spartak bo'lib so'ng haqqin talashdi,
Zevs siymosida axtardi o'rnin.
Mangu ekzotika – Rimni u qurdi,
Biroq tiyolmadi ko'zda yoshini:
Yuragiga Sezar nayzasin urdi,
Chingizxon cho'qmori yordi boshini.
Asrlar shundayin tentib o'tdilar,
Yer uzra hukmron g'am bo'ldi faqat!
Kimlarki yaxshilik donin ekdilar –
Yomon deb nom oldi o'zi oqibat!
Nahotki dunyoda haqsizlik mangu,
Nahotki odamzod qilingandir oq?!
Nahot o'sha Freyd haq bo'lsa, yohu,
Nahot qotil bo'lsa o'sib chaqaloq?!
Odamlar bir zamon eng buyuk ma'ni –
Yoshlik sofligiga qo'rganlar sarhad.
Yoshlik sofligiga kim qaytmas, qani,

Adashgan yo'lidan kim qaytsa, shu mard!
Yer yuzida kechgan zulmat-u vahshat
Chekinar-ku oxir chirib va qarib.
Faqat U istiqbol – ul ezgu niyat
Insonga sofliyin berar qaytarib.
...O'jar muxoliflar, sal pastga tushing,
Og'irroq bo'ling sal, siz ham, jo'ralar.
Ey, nozik o'quvchim, uchmasin hushing,
Buyuk maqsad sari yetsa misralar.
Faryod solmang tag'in, qizil gap, deya,
Elga farzand inson, elning gapin der.
Sizga bir juft savol aylayin hadya:
Mavzuda nima ayb, g'aliz bo'lsa she'r?
Oson qutulamiz mavzudan ba'zan,
Xaspo'shlab o'tamiz, urra-urralab.
So'ngra dod solamiz: – Falon-u piston,
Quloqqa yoqmaydi deymiz – o'sha gap.
Holbuki, o'zimiz axtargan baxtlar,
Bo'g'zimizda turgan har ezgu armon –
Barchasi bir so'zda jamlandi, agar
Yoqmasa topingiz boshqa biror nom!
Ha, men istiqbolni kuylayman, balli,
Unda xalq yo'liga tutashar yo'lim.
Biroq uralarni sevmayman hali,
Urta demoqlikka qisiqdir tilim!
Ba'zi odamlarni ko'rsatib hali
Qiyindir sof inson, deya atamoq.
Garchi inson zoti bo'lolmas pari,
Biroq hali bordir shaytonga o'rtoq.

Qora bulut yog'may ketsa-da magar,
Tiniq ko'zgularga to'shab o'tar nam.
Hali osmonlarda bulutlar uchrar,
Hali nayzalar bor, ba'zan menga ham
Shundayin tikanlar sanchilar goho...
Shunda hamdard bo'lar shirin mehnatim.
Do'stlar davrasidan ketaman hatto,
Olis yulduzlarga ko'char xilqatim.
...Yulduzlar, yulduzlar, siz mening uchun
Soflik va ma'sumlik bo'lib yondingiz.
Borim shudir, deya jovdirab sekin
Oqko'ngil farzandim bo'lib qoldingiz.
Yo'q! Yo'q! Men sizlarga termulib bedor
Falak safarini o'ylaganim yo'q.
Yulduzlar, men sizga boqqanda xumor,
Qalbmida yer ishqini bo'ladi to'liq.
Yulduzlar, bilmaysiz mening xalqimni,
Bundayin zahmatkash yer yuzida kam.
Yelda tinim bordir, unda yo'q tinim,
Shunday ishparastdir u munisginam.
Men uni o'ylayman tun-kechalarda,
Ona xalqim, deyman, mehrim oqar jim.
Ko'zingga ba'zida ko'rinsa janda
Ko'nglim to'lib ketar, ingrayman, xalqim...
Xalqim, moziy o'tdi, tole ko'rmading,
Pishirding o'zingga benasib taom.
Kiygizding birovga, o'zing kiymading,
Yulduzni kashf etib nom olding – avom!
O'tganga achinmoq odatim yo'qdir,

Behuda motamlar tekkandir jonga
Va lekin tosh otmay ilojim yo'qdir
Furqatni badarg'a etgan zamonga.
Meni kechiringiz, oddiy odamlar,
Sizni esga solar har mash'um taqdir.
Orangizda o'tdi qancha Furqatlar,
Bezgakka chalindi qancha Alisher!
Yer yuzida kezgan zulmat-u vahshat
Chekinar-ku axir, pok bo'lar dunyo!
Faqat U istiqbol – ul ezgu niyat
Xalqimga baxtini aylar hadya.

II

Mezonlar uchmoqda, havo billurdan...
Yana hislarimga kel, deb yolbordim.
Xazonlar to'kildi, men ham qalbidan
Badbin o'ylarimni quvlab yubordim.
Ajoyib fasl bu: o'ychan, barkamol –
Qizday ma'yusgina turadi kuylab.
Men kuzni sevaman, kezarkan xushhol
Oltin O'zbekiston tuprog'i bo'ylab.
Bo'g'zimga hislarim tiqilar yana,
Tanho tentirayman, bilmayman, nechun.
Kuylagim keladi, tunlar jimgina,
Gulgun shafaqlarning sog'ligi uchun.
Kumushrang yo'llarda ot surib yursam,
Shimirsam shabnamdan, kuylasam sarmast.
So'ngsiz vodiylarga termulib tursam,

Beparvo ohuda qo'zg'asam havas.
Ammo kechalar men kezsam-da bedor,
Ohular qo'ynimga kirsam-da qizdek,
Mening nigohimni tortadi takror,
Million egatlarga sochilgan o'zbek.
Garchand paxtazorga boqaman men ham
Va lekin dilimda tashvish bor mening.
Mayliga, sho'x qo'shiq yangrasin tilda,
Rangpar singilginam, o'ylayman seni.
Kuzgi rayhondayin ma'yus o'sding sen,
Tabiat bermadi bilagingga kuch.
O'zingday odamga qalliq tushding sen,
Na sog'liq, na yordan yalchimading hech.
Men seni o'ylasam, singlim – rangparim,
Goho to'lg'onaman so'zsiz, hasratda.
Sen unda ter to'ksang, singlim, jigarim,
Men nechun yuraman axir ishratda?!
Yo'q, rangpar bo'lmasin hech kim ham,
yo'q, yo'q!
Singillar polvonday yursinlar bardam.
Va lekin tabiat bermaydi huquq
Polvon deb ularni unutmogga ham...
Sening qatoringda ona xalq bordir:
Sen kabi mehnatkash, sen kabi suyuq.
Uning tashvishini unutmog ordir,
Uni unutganlar – to'nkadir, kuyuk.
Singilga – xalqimga boqsam doimo
Ulug' kelajakni ayladim orzu.
Dedim: Istiqboldan baxt topar dunyo.

Dedilar: go'dagim, to'g'ri yo'ling shu.
Qo'limdan tutdi-yu, shu ulug' imon,
Mening ham ko'nglimda jo'shdi tilagim,
Ammo ba'zilarga duch kelsam bir on
Achchiq iztirobga to'lar yuragim.
Rost-da, birovlarni etadi shaydo,
O'z aybi turganda o'zga bir chiroy.
Kulgu arimasin lablardan, ammo –
Taqdir erkalatdi bizni har qalay...
Sokin kechalarda kelar yodimga
Qanchalab juvonmarg yigit qismati.
Deyman, qani yonsa avlod qonida
O'sha otalarning buyuk shiddati.
Xudbin tengdoshimga qarayman g'amgin,
Ko'lmak davra ko'rsam ezilar ko'nglim.
Xalqim, kelajaging o'shalmikin,
Xalqim, shundaylarga qolmasin kuning.
Men o'zim nimaman? Aslida, balkim
Eng no'noq odamdan no'noqman, faqat,
Faqat bir narsani yashirmas qalbim:
Mening yuragimda bordir Muhabbat!
Seni, ona xalqim, sevaman jondan,
Sening tashvishingni tashvishim deyman.
Nima qilolardim? Foydam kam garchand,
Biroq men o'zimcha g'amingni yeyman.
Dildan quvonaman, qirlarda poda –
Yag'rini yaltirab yurganin ko'rsam.
Dildan quvonaman, toshloq yerlarda
Bug'doyzor shovullab turganin ko'rsam.

Suyunib ketaman maktab boladay,
Sonsiz mo'rilarda ko'rarkan tutun.
Ana, tanish uyda dog' bo'lmoqda moy,
Shivirlayman: – Singlim, nasibang butun!
Kuylab zamondoshning qadd-u kamolin
Erkinning sho'x sozi taratsa jarang,
Deyman, U istiqbol – ul munis tole
Xalqimga sho'x qo'shiq bermoqda, qarang.
To'y-u to'yxonani ko'rsam, hamma vaqt,
Ulug' zamonaga aytdim shukrona.
Ammo inson umri to'y emas har vaqt,
Olddadir hali eng go'zal zamona.
Istayman, qora rang qolmasa jinday,
Istayman, botmasa shu rangin quyosh.
Akaning singilga achinganiday
Inson inson uchun to'ka olsa yosh.
Ona xalq baxti deb har vaqt, har qachon,
Istayman, bir safda tursa odamlar.
Sokin kechalarda qalbni nogahon
Qurshab olganida shunday ohanglar –
Sizga talpinaman, odamlar, yana,
O'tmish muhabbatga talpinganday jon.
Ammo ba'zi mahal qolaman yakka
Sevgisi rad bo'lgan yosh Vertersimon.
Yo'qol, ey behuda mag'rurlik hissi,
Yo'qol, ey behuda samoviy damlar.
O'zimni sizlardan ajratsam, so'zsiz
Tavajjuh etmangiz deyman, odamlar!
Do'stlarim, men sizga talpingan damda

Qalbmida bo'ladi yolg'iz bir ra'yim:
Xiyonat bo'lmasa deyman hech kimda,
Do'stlarning imoni but bo'lsa doim.
Deydilar: dunyoni kurash aylar bir,
Inson jang-jadalda bo'lar juft-u toq.
Axir qon oqishi shartmikan, axir,
Bu kurash qaysi bir jangdan osonroq?!
Deymizki, olamni bug'doyzor bossin,
Yer yuzida faqat yangrasin kulgi.
Axir, bug'doyzorning o'zi unmaskim,
Dildan kula bilish oson emas-ku.
Ha, buyuk jang bu ham, qoshida xomush –
Ne o'jar odamlar bosh egmoqda jim.
Shu metin saflarni kim buzolur, xo'sh,
Shu ezgu kurashdan chetda turar kim?!
Qani, hey do'stlarim, tinglangiz so'zim,
Bir so'z kim, oddiydir, haqiqatsimon.
Deymanki: Istiqbol – tarixning o'zi, –
Kelmoqda kimga do'st, kimga beomon.
Hayqiryapman hozir... Ba'zida lekin
Zaif shamollarga bo'ysunar sozim.
Yuragim, yuragim, mittisan-ku, sen,
Hayqirish aslida sengami lozim.
Bilaman, ortimdan kimdir o'qrayib,
Qarab o'tiribdi xuddi shu zamon.
Qani, hey, bu yo'ldan bo'lmasin toyish,
Qani, hey, Istiqbol, yangra beomon!
Mayliga sozimni sevmas davralar,
Oshiqlar satrimdan chekmaslar faryod.

Mening xayolimni hozir yetaklar
Faqat Istiqbolni eslatgan hayot.
Ana, yo'l chetida borar qurilish,
G'isht teruvchi yigit dorbozday yurar.
Otga qamchi urar kerosinfurush,
Bir kampir engashib ko'cha supurar.
Ana u tanish joy – anhor qirg'og'i,
Pivoga ko'p xumor talaba do'stim,
Men sening ismingni bilmayman, soqiy,
Buyur men uchun ham mayli bir juftin.
Ularga boqaman, qalbimda o'qtin
Bir xushnud hissiyot ko'tarar yelkan.
O'zgalarning g'ami yig'latsa, nechun,
Nechun iqbollari quvnatmas ekan?!
Axir insof bilan o'ylasang-ku, rost,
O'shalardir bugun sohibi zamon.
Hech kimning hech kimdan tili qisiqmas,
Chegaradir faqat insof va vijdon.

* * *

Kel, yorug' et, sensiz bu xona
Zulmat to'la qorong'i qafas.
Sensiz dunyo o'zi e... nima
Huvullagan vayrona-ku, bas,
Kel, yorug' et, sensiz bu xona.

Qizig'i yo'q menga yashashning
Bu xilvatda do'st-u yoronsiz.
Yorgudayin qalbimni g'ashlik.
Yoril, yurak, do'st-u yoronsiz
Kimga qizig'i bor yashashning...

Eshigimdan o'tgan yo'lovchi
Ketma, ketma, kirgil uyimga...
Hamdam bo'lgil fikrim-o'yimga
Kelgil, mayli, dushman bo'lsang-da...
O, tanholik qursin, kel, odam,
Mayli, kim bo'lsang...

1964

AYRILIQ QO'SHIG'I

Aslo ayriligni kuylamas edim,
Umrim o'tsa derdim xushnud, baxtiyor.
Faqat visolingni kuylasam derdim,
Ne qilib qo'yding sen, bevafo dildor.
Ne qilib qo'yding sen?! Alvido demak
Nahot, shuncha oson sevgan ko'ngilga?!
Xayr deyman men ham va lek noiloj,
Sening xotirangni saqlab manguga.
Xayr, – deyman mungli... ammo bilaman:
Qalbidan shirin kuy kuylarman yana.
Do'stlarim sevgisin shan davralarda,
Sho'xchan visollarin kuylarman yana.
Shunda, ey xotiro, zahar tilingni,
Shirin damlarimga qo'shmagin faqat.
Bemahal uyg'onib, yo'qolgan ishqim,
Shodumon qalbinni bukmagin faqat.
Zahar qo'shma faqat qo'shiqlarimga,
Men shirin qo'shiqlar aytmoq istayman.
Kulgu ila men ham sho'x davralardan,
Totli xayol ila qaytmoq istayman...

1964

QASAM DARA

Qasam dara guvullaydi mast,
Guvullaydi tubi yo'q makon.
Ko'kdan unga ko'rinar faqat
Mitti yulduz va parcha osmon.
Atrofidan qoq qoyatoshlar
Jur'at bilan termuladi lol.
Bir ko'ray deb zina tarashlab
Qoyalarga tirmashar hilol.
Bunda na qush, na bir jonivor
Va na shamol ko'rsatar qora.
Afsonalar so'yalaydi takror
Mening chanqoq dilimga dara:
– Ana, ovchi, ohu quvadi,
Uchadilar toshlar aro tik.
Qochqin ohu tog'ga qo'nadi,
So'ng daraga sakraydi sho'rlik!
Qasam dara – daralar sheri
O'lja kutib uvlarkan pastda,
– Hayt, – deydi-yu (o, sen, ov mehri)
Tashlanadi ovchi ham pastga.
Botirini saqlaydi omon
Tasodifga to'la bu dunyo.
Ovchi ovin aylar saranjom,
Ovuliga chog'lanar, ammo,
Ammo birdan qotadi karaxt...
Asir etmish uni bu makon.
Atrofida toshlar-u, faqat

Tepasida yulduzli osmon.
Alvonlarin yoyib ufqqa
Chiqqunicha zar kokil quyosh,
Sho'rlik ovchi intilar ko'kka,
So'ng ilojisiz to'kar yum-yum yosh.
Botirini axtarib shu zum
Kelar yori, ovuldoshlari.
– Ayting, ota, ne qilmoq lozim?! –
Keksa cholga yuzlanar bari.
– Bolalarim, ov mehri uni
Tushiribdi daraga oson,
Ayol mehri, yor mehri, ko'ring,
Olib chiqar jardan begumon.
Shunda,
Yovqur bir yigit dadil
Bajo aylar cholning shiorin:
Dara uzra ko'tarib adl
Quchoqlaydi ovchining yorin.
Faryod solar ovchi xotini,
Yigit esa quchar yaxshiroq.
Ovchi, hayhot, quturar yonib,
Qafasdagi sherdan vahshiyroq.
Go'yo cho'kar daraning zirhi,
Go'yo toshlar ketar oradan:
– Hayt, – deydi-yu (o, sen, yor mehri!)
Ovchi chiqib ketar daradan.
Qasam dara guvullaydi mast,
Guvullaydi tubi yo'q makon.
Ko'kka boqib u ko'r-u karaxt

Afsonalar soʻylaydi hamon.
Qasam dara, kezdim bagʻringda
Kiprikdagi yoshday omonat.
Qasam dara, sening bagʻringga
Qasam ichgan tusharmish faqat.
Hayrat bilan senga boqurman,
Hali qasam ichmaganim rost.
Na ovchiman va na botirman,
Kezib yurgan oshiqman, xolos.
Payti kelsa, sevgim, sen uchun
Yor oldida icharman qasam.
Fazolarni aylanib butun,
Dengizlarga qoʻyarman qadam.
Amr etsa gar oʻshal dilbarim,
Tashlanaman daraga shu zum.
Bir iltimos faqat, doʻstlarim,
Qaytishida chiqaman oʻzim!

1964

* * *

Qani, nay ber menga, do'stginam,
Bergil, mayli, rubob bo'lsa ham.
Ber, bir nafas bo'shatib olay
To'lib ketgan yuragimni man.
Qalamimning kuchi yetmadi
Hislarimni butkul to'kmoqqa.
Do'stim, tingla, yaproqchalarning
Shivirlashi eshitilmoqda...
Go'zal, sokin oqshom cho'kmoqda,
Tebranadi yelda chiroqlar.
Daraxtzor ham sokin sollanar...
Qanday ma'sum, erka bu choqlar...
Qanday shirin damlar... mening ham
Yuragimda bir his toshmoqda,
Yuragim ham daraxtzor kabi
Nimanidir olqishlamoqda.
Ko'zlarimga bu yorug' olam
Ko'rinmoqda biram suyumli.
Qani, nay ber menga, do'stginam,
To'kay to'lib ketgan ko'nglimni.

1964

* * *

*Umid bilan suqilgan tayoq,
Bir kun berar meva-yu yaproq.*

Gyote

Uchqur xayol sohibi yigit
Yashar edi xilvat qishloqda,
Uni bir kun yetaklab umid:
„Xayr, – dedi ona dargohga. –
Olim bo‘lib qaytay, qishlog‘im...
Kechir, qolib ketsam agarda“.
Uni yosh va bo‘ronli qalbi
Olib ketdi olis shaharga.
Odamlar-chi, ba‘zi odamlar
Qishloq aro tarqatdilar gap:
„Hoy, falonchi, eshitdingmi, a,
Huv falonchi daydi bo‘lmish zab.
Tagi past-da, qurt bor boshida,
Tortdi falon qarindoshiga...“
Yillar o‘tdi... Barg yozdi axir
Umid bilan suqilgan tayoq.
Sharaf senga, sabot va aql,
Sharaf senga, mehnat va idrok!
Olim bo‘lib qaytdi u, balli,
Cho‘llariga suv chiqargali...

Odamlar-chi, endi, odamlar
Bir-biridan so'rar suyunchi:
„Hoy, birodar, eshitdingmi, a,
Olim bo'lmish o'sha falonchi.
Yoshlikda ham oqil edi, ha,
Tortgan edi bizga, ha, bizga...“

1964

GEOLOG HABIB ABDULLAYEV QABRI YONIDA

Ayt, nelar izlading yerning ostidan,
Kukunni ko'zingga aylab to'tiyo.
Temir panjaralar qabring pastida,
Sening izlaganing o'shamidi yo?!
Nima axtarganding yerning ostidan,
Toshlar mehvariga yozganmiding bayt.
Qabring tepasida marmar obida,
Sening axtarganing o'shamidi, ayt!
Nechun sen jimjitsan, ey, ulug' inson,
Javob yo sen uchun bir jabrmidi.
Nima axtarganding, ey nuri jahon,
Yoki axtarganing shu qabrmidi?!

1964

ISTAKLARIM

Yangi yil ham kelayotir,
Do'stlarim, bugun
Yangi-yangi baxt tilaymiz bir-birimizga.
Yangi zafar, yangi omad, yangi bayt uchun
Yangi-yangi ahd tilaymiz bir-birimizga.
Hamma narsa yangi-yangi bo'lsin, mayliga,
Qutlug' bo'lsin go'daklarning yangi qadami.
O'sha yangi qadam bilan o'ssin, mayliga,
Shu umidbaxsh asrimizning yangi odami.
Hamma narsa yangi bo'lsin, do'stlarim, faqat
Chehramizdan arimasin hayotning rangi.
Hamma narsa yangi bo'lsin, do'stlarim, faqat
G'am bo'lmasin, eski g'amlar bo'lmasin yangi!

1964

ONA TILIMGA

Ming yillarkim, bulbul kalomi
O'zgarmaydi, yaxlit hamisha.
Ammo sho'rlik to'tining holi
O'zgalarga taqlid hamisha.

Ona tilim, sen borsan, shaksiz
Bulbul kuyin she'rga solaman.
Sen yo'qolgan kuning, shubhasiz,
Men ham to'ti bo'lib qolaman...

1965

DORBOZ

Bulutlarga yondosh,
osmon ostida
Kiprikdagi yoshday turibdi dorboz.
Qilichning damiday arqon ustida
Ko'zlarini yumib yuribdi dorboz.
Odamlar, odamlar, uni olqishlang,
Qarang, u naqadar epchil va o'ktam,
Biz-chi, eh... ba'zi bir ko'zi ochiqlar
Eplab yurolmaymiz katta yo'lda ham.

1965

* * *

Uyg'on, quyosh o'ynar yuzingda,
Bugungi tong shunchalar go'zal.
Lovullaydi shafaqlar yal-yal,
Nechun xayol qotmish ko'zingda.
Kiprigingda yosh olmos-olmos,
Nechun cho'mding uyquga qayta?
– Oltin yoshligimni ko'rdim men.
– Qayda?
– Tushimda...

1965

TILLA BALIQCHA

Tuxumdan chiqdi-yu, keltirib uni
Shu loyqa hovuzga tomon otdilar.
Tashlandiq ushoq yeb o'tadi kuni,
Xor-u xas, xazonlar ustini yopdilar.

Dunyoda ko'rgani shu tor hovuzcha
Va gavjum tollarning achchiq xazoni.
Menga alam qilar, tilla baliqcha
Bir ko'lmak hovuz deb bilar dunyoni!

1965

HAYVONOT BOG'IDA

Ba'zan ko'p ajibdir dunyoning ishi,
Kim ham bu savdoni o'ylab ko'ribdi:
Hayvonot bog'ida bir telba kishi
Maymunni masxara qilib turibdi.

1965

BULBUL

Rahmatjonga

Sen – bulbulsan, bulbullarni mast qila qol,
bulbulim,
Mening uchun sayrashingni bas qila qol, bulbulim.

Shom-u sahar tinim bilmay sharh aylading dilingni,
Qani, ayt-chi, bulbulginam, kim tushundi tilingni?

Birov seni nola dedi, birov dedi oh-fig'on,
Bulbul tilin bulbul bilar, men bilmasman,
bulbuljon.

Anglarmi deb behudaga roz so'ylama, qushim, hay,
Sen – bulbulsan, bulbulginam, seni bulbul tushungay.

1965

TEMIR ODAM

Bir haykal turibdi,
U – Robot emish,
Temirdan yasalgan odam timsoli.
Ilmda eng so'nggi kashfiyot emish,
Aqlli zot emish, qusurdan xoli.
Shaxmat ham o'ynarmish,
Yer ham qazarmish,
Rosmana yuvarmish yuz-u qo'lini.
Hadis-u hisobdan adashmas emish,
Hattoki sanarmish Somon yo'lini.
Yonida xaloyiq hayratda turar!
– Qarangiz, naqadar aqlli, mumtoz!
Xullaski, olamda kashfiyot derlar,
Kashfiyot emas bu, kechiring, ustoz.
Tilsimni bilmayman, ammo anchayin
Odatim tark etib, ko'krak keraman!
Men sizga temirning xuddi shundayin
Ajib bir nusxasin topib beraman.
U ham ishlay bilar, uning qoshida
Sizning temiringiz ojiz bir buyum.
U ham sanay bilar, uning boshida
Aljabr usuli uyum va uyum.
Balki u donodir beqiyos, yakka,
Balki yo'q uning-chun biror muammo,
Balki u hech qanday temir-tersakka
A'lo vujudini egmaydi, ammo,
Ustoz, qalbi yo'qdir uning ham, hayhot,
Na nafrat, na ishqni tanlamas u ham.

Uning ham ko'zida chaqnamas hayot,
Munis boqishlarni anglamas u ham.
U ham to'lg'anolmas, ingramas, kulmas,
Yig'lagan go'dakni yupatolmas ul.
U ham yulduzlarning hidini bilmas,
Bag'rini tirnamas so'layotgan gul.
Kimsaning mehridan, balki, o, balki
Sizning temiringiz bo'lar minnatdor.
Aziz do'st mehrini bilmas bu hali,
Do'st kutib yo'llarga chiqmas intizor.
Dunyo-yu odamlar taqdiri zarra
Tashvishga solmagay, yo'q zo'r-u zori.
Tashvishga solmagay na qo'shiq va na
Mening yuragimda nimalar bori.
Bu-chi, yig'layolmas, aylangan toshga!
Kimdir u?
Kimdir u? Balki u menman?!
Balki u sizdirsiz?
Balki u boshqa...
Hayotning poyonsiz ummoni ichra
Bor shunday g'ariblar – temirlar hissiz.
Va lekin o'zlarin temirmas sira,
Muhtaram inson, deb atarlar, esiz...
Shundaylar bo'lmasa, azaldan tuproq
Yashnardi tag'in ham go'zal va mumtoz.
Temir odam yasab yurguncha, ko'proq
„Jonli temir“larni o'ylangiz, ustoz.

1965

UYQU

Odamlar uxlaydi o'n yil, o'n besh yil¹,
Sezmasdan, sevmasdan, hissiz va mudroq.
Ba'zida, ochiq gap, o'rtansa ko'ngil
Uxlagim keladi mening ham uzoq.
Mayliga, do'stlarim unutsin sekin,
Umid ham uzsinar alvido ayta.
Mayliga, olis yil uxlayin, lekin
Eng qutlug' saharda ko'z ochsam qayta.
Balki yer yuzida qolmas edi g'am,
Bundan ham yorug'roq bo'lardi dunyo.
Faqat tabassumda yashnardi olam,
Serjild kitoblarda yozganday go'yo.
Yomon tush ko'rmasdik saharlab qalqib,
Bosh egib qaytmasdik uyimizga kech.
Dunyoda yovuzlar qolmasdi balki,
Razillar, pastkashlar bo'lmas edi hech.
Balki tinchlannardi notinch asrimiz –
Ko'ksidan qon silqqan yarador ohu.
Uning dardlarini etyapsizmi his,
Qanday asr o'zi, birodarlar, bu?!
Urush-u falokat, nizo-yu ta'qib
Tinmaydi, tinmaydi, tinmaydi sira.
Qani, kim shodlanar asrga boqib?
Qani, kim ataydi uni bokira?!
Asrim, o'sha olis oy qorasini
Sanab bo'lguningcha bir zum tolmading.
Biroq odamzodning dil yarasini

¹Letargiya uyqusi nazarda tutiladi.

Sanab yetolmading, yo‘q, yetolmading.
Asrim, samolarda yoqolding chiroq,
Yulduz qilib otding fazoga o‘zni.
Qo‘zg‘ata olmading o‘rnidan biroq
Askar yelkasida turgan yulduzni.
Asrim, izga solding ummonlar kuchin,
Yaratmak istading so‘nmas bir chiroy,
Biroq gulzoringni toptamoq uchun
Qaydadir razilga berib qo‘yding joy.
Mitti farzand bo‘lib, bir dilband bo‘lib,
Asrim, seni baxtda ko‘rmoq istayman.
Va lekin ba‘zida uyquga cho‘mib
Sendan ko‘zlarimni yummoq istayman.
Ammo bormi imkon bunday uyquga,
Kurashga yaralgan jafokash inson.
Har qanday kurash ham hayotdir unga,
Har qanday uyqu ham – o‘lim har qachon!

1965

OTELLO

Abror Hidoyatov xotirasiga bag'ishlayman

Chig'atoy¹ ko'chasin so'l tomonida –
O'tsangiz muqaddas xilxona taraf.
Sanoqsiz qabrlar g'aladonida
Yotibdi Otello – u buyuk arab.
Men ba'zan shu yo'ldan uyga qaytaman
Sayr etib hovliqma soyning qoshini.
Otello sha'niga salom aytaman,
Ziyorat qilaman mozorbochini.
Arabiy kulonkir – G'arbning xo'jasi,
Mayliga, gapimga qilma e'tiroz.
Men-ku bir o'zbekning sarkash jo'jasi,
Uyqashga o'xshaydi ismimiz biroz.
Bir zamon Ollodan sening volidang
Tilanib olibdi, men-chi, sadaqa.
Savdomiz bir ekan, nomlar hamohang,
Va lekin o'xshamas qalblar, shunaqa...
Men orzu qilardim senday sevishni –
Qo'limda xanjar-u qonimda olov.
Uddalay bilmadim lekin bu ishni,
„Telbaday sevardi“ deyoimas birov.
Istardim sendagi rashkni ham, illo,
Bulbulga dard qayda gul yo'qsa agar.
Ham buning ustiga, bilsang, Otello,
Qizlarning qo'lida u qonli xanjar.

¹Hozirgi Forobiy ko'chasi she'r yozilgan paytda shunday atalgan.

Sendagi nafratni xohlardim asti,
Razillar ko'ziga boqolsam xunxor.
Chunki haligacha, Otello, rosti,
Yagoni o'qitib qo'yguvchilar bor.
Ortiqcha nafrat ham kerakmas, ammo
Laqab ham taqmasman kimsa otiga,
Chunki bu asrda, aziz Otello,
Hurmat ko'p buyukdir inson zotiga...
Ba'zan ko'z o'ngingga tizilib kelar
Sevgiga gadolar ayqash va uyqash.
Gado deb atama sen bizni derlar,
Deydilar, dunyoda Otello yakkash.
Shunda sen kelasan ko'zingni yoshlab:
– Qayda ishq, qayda rashk, qaydadir ular?!
Shu sho'rlik zaminni ketmangiz tashlab,
Muqaddas tuyg'ular, oliy tuyg'ular.
Bizning ruhimizga hokimdir ba'zan
Qanoat atalmish ojiz bir sezgi.
Otello, Otello, sening ishqingdan
Hayratga tushishning o'zi bir sevgi...
Yo'q, taqlid qilmasman senga rosmana,
Har kimning hayotda bor o'zga o'rni.
Rolingni o'ynasa, rashk qilib, mana,
Qabrga tiqibsan buyuk aktyorni.

1965

AYOL

Yigitlar maktubin bitganda qondan,
Kelinlar firoqdan chekkanda yohu,
Uning ham panohi qaytmadi jangdan,
O'n to'qqiz yoshida beva qoldi u.

Sevgidan yetim-u umrdan yarim,
Qurigan ko'ksida yolg'iz belanchak.
Abadiy firoqni, hayhot, do'stlarim,
Abadiy visol deb bildi kelinchak.

Qaqragan lablarda olovli nafas,
Kechalar kechmishin ayladi ko'mir.
Parishon sochlari yor ko'ksi emas,
Muzdayin bolishda qoldi bir umr.

Yillar ham o'tdilar, hamon u yolg'iz,
Mung'ayib termular botguvchi kunga.
Ey nomard tabiat, bormi senda his,
Qaytadan baxt bersang bo'lmasmi unga?!

Nahot ishq qismati buncha berahm,
Bunchalar buyuksan, vafo shevasi.
Sengadir hurmatim, senga sharafim,
Qahramon jangchining sodiq bevasi.

Siz-chi ey, sadoqat satridan nolib,
Nadomat komida qolganlar, ayting.
O‘zini ming bitta bozordan olib,
Ming bitta bozorga solganlar, ayting.

Shu cho‘lpon ko‘zlarning buyuk hurmati,
Shu aqiq lablarning rost so‘zi deya,
So‘ylang-chi, vafoning nadir qimmatini,
Siz ham kutganmisiz biror soniya?!

Ba‘zida tirnoqlar bezagi uchun,
Sahardan shomgacha qilursiz toqat.
Biroq yoringizni kutgali nechun
Topilmas tirnoqcha sabr-u qanoat.

Nazokat paytimas, yaqinroq keling,
Buyuk zot qoshida aylangiz salom.
Shu sodiq bevaga sajdalar qiling,
Shu sodiq bevaga aylang ehtirom.

Hatto zeb-ziynatni yulqib ziyoda,
Haykal ham qo‘yingiz bamisli xayol.
Shundaylar bo‘lmasa agar dunyoda,
Bu qadar muhtaram bo‘lmasdi ayol.

1965

ETGALI

To'lg'onib gul ochilar bog'larni gulzor etgali,
Bog' sari dildor chiqar oshiqlarin zor etgali.

Bog' sari chiqmas edi, chiqdi bu kun u qasd ila:
Yo'lida mushtoqlarin yo yo'g'-u yo bor etgali.

Nogahoniy sahni bog'dan hayqirib chiqdi Hofiz,
Ul dedi, yoydi pari kokillarin dor etgali.

Yolborib gullar dedi: – Kirma bu bog'ga, ey yigit,
Bunga kirganlar kirurlar sochini qor etgali.

Ne ajab, maydon topilsa men uchun ham deb edim,
O'zga bir dildor bilan aruzda bozor etgali.

1965

TUN

Tashqarida yomg'ir shivirlaydi jim,
Ko'rinmas na chiroq va na bir ziyo.
Go'yo derazamni chertar allakim,
Bosib kela boshlar qandaydir ro'yo.
O'zimni to'shakka otaman shu on,
O'ranib olaman vahima ichra.
Qorong'u yo'lakda shitirlar xazon,
Kimdir derazamdan ketmaydi sira.
Chiroqni yoqaman betoqat borib,
Go'yo vahimalar bo'ladi abas.
Yomg'ir yaltiraydi nurda oqarib,
Tasalli chulg'aydi dilni bir nafas.
Lipillab so'nadi chiroq ham oxir,
Qaydadir shovullab egiladi tol,
Kimdir tashqarida entikar og'ir,
Birdan derazamni qoplaydi xayol.
Kimsan, ey, tunlari meni poylagan,
Makriga boylagan yovuz darbadar.
Kimsan, ey, ruhimni mag'lub aylagan,
Mag'rur yuragimga tashlagan nazar.
Yolvora boshlayman kimgadir yonib,
Bir zum irodamni etaman bekor.
Bir zum o'zligimdan qolaman tonib,
Bir zum ojizlikka bo'laman iqror.
Gunohkor bandaday titrab-qaltirab
Kimdandir so'rayman so'nggi himoya.
Shamol ham uvullar nimadir tilab,

Birdan kela boshlar u mash'um soya.
To'lg'anib ketadi nogoh yuragim,
Nimani istaysan, so'yla, ey daydi!
Sekin g'udurlaydi shunda allakim:
– Nahotki menga hech rahming kelmaydi.
Yomg'ir ham savalar meni beomon,
Shamol ham holimdan kulgani-kulgan.
Boshpana ber menga, men – vahimaman,
Botirlar qalbidan quvg'indi bo'lgan.

1965

HAYOT ISHQI

(hazil)

So'lim choyxonada davra qurishib,
Tengi-to'shi bilan yayrashar chollar.
Egilib-bukilib, baxtim bormi, deb
Gugurt qutisini tashlashar chollar.
Holbuki, ortdadir endi bu dunyo...
Manglayda borini ko'rgan bu chollar.
Yana qanday baxtni kutar, ajabo,
Har biri to'qsonga kirgan bu chollar.

1965

ARMON

Usmon Nosirga

Jajji bola tinmasdan sira
Akasiga yolvorar yonib:
– Jon akajon, ko'rsat birgina,
Jon akajon, bir ko'ray qonib.
Akasining qo'ymas qo'lidan,
O'rtanadi yoshgina joni.
Nimanidir olib qo'ynidan
Ko'rsatadi so'ng akajoni.
Go'dak yana o'tmayin fursat,
Akasiga tikadi ko'zin:
– Jon akajon, yana bir ko'rsat,
Ko'zim bilan ko'rayin o'zim.
Tinchitmaydi uni bir nafas,
Osiladi „jon“ deb bo'yniga.
Akajoni ko'rsatib birpas,
Yashiradi so'ng bor qo'yniga.
Nimaydi u? Ma'sum tuyg'uning
Oromiga sololgan g'avg'o?
Ne bo'lsa ham bolakay uning
Diydoriga to'yimadi aslo.
Nimaydi u? Balki bir bezak –
Armon qilib yurgan nechalar.
Ne bo'lsa ham o'shani go'dak
Tushlarida ko'rdi kechalar.

Nimaydi u? Balki bir tugun,
Yo oddiy tosh, yoki oddiy gul.
Ne bo'lsa ham yosh inson uchun
O'sha damda noyob edi ul.

1965

* * *

O'tinaman,
Yiroqlardan men
Huzuringga sog'inib yelsam,
Toleyimga kulib chiqqin sen,
Quvonchingni yashirma hech ham.

Uzoqlarga otlansam yana,
Safar to'nin kiysam erta-kech,
O'tinaman, erkam o'shanda
Darig' tutma ko'zyoshingni hech!

1965

* * *

Oilada tug'ilsa go'dak,
Unga suyub qo'yarlar ism.
Gar bog'lansa ikkita yurak,
Do'stlik deyish bo'lgandir rasm.
Volidalar go'dagi uchun
Beshik olib, tortadilar osh.
Xuddi shunday, do'stlar ham u kun
Bir-biridan aylaydi maosh.
Inson yashar, payti ham kelar
To'xtab qolar umr – yugurik.
Lekin, do'stlar, ayting, ne bo'lar
Do'st-do'stidan ayrilsa tirik?
Tobut o'tar so'nggi ko'prikni,
Qaro yerga uni qo'yarlar.
Do'stlar, ayting, so'ngan do'stlikni
Qayga olib borib ko'marlar?
Marhumlarga ochishib aza
Liboslarni ko'kka bo'yarlar.
Do'stlar, ayting, do'stlik so'nganda
Qanday yig'lab, qanday kiyarlar?
Azalilar ko'rsa yomon tush,
Mozor uzra sukut etarlar.
Tirik turib, qayta kelsang duch,
Unda, axir, qayga ketarlar?
Hayhot, ilk bor ingradi ko'nglim,
Bir bargdayin titradim, toldim.
Men do'stimdan ayrildim bugun,

Tirik turib ayrilib qoldim.
Yozarmidim yig'loqi baytni,
Chekarmidim men axir nola,
Do'stlar, agar boshlanmasaydi
Ikki qalbdan buyuk oila.
Yozarmidim yig'loqi baytni,
Titrarmidim ko'zda yosh bilan,
Do'stlar, agar boshlanmasaydi
Tog' qulashi ikki tosh bilan.
Do'stlar, ayting, dil yonmaganda,
Chekarmidim shunchalar oh-zor.
Agar, agar... Hech bo'lmaganda
Topilsaydi ko'ngali mozor.

1965

ULG'AYISH

(hazil)

Bebosh edim bir vaqtlar men ham,
Bo'shamasdi o'yindan qo'lim.
Ko'p nasihat qilardi otam:
– Birozgina og'ir bo'l, o'g'lim.
Katta bo'lib qolding, har qalay,
Tutib olgin o'zingni endi.
Yillar o'tdi, sanqidim talay,
Tutib oldim o'zimni endi.

Endi sho'xlik qayoqda deysiz,
Yurishlarim sipo va o'ychan.
Suronlarga boqaman farqsiz,
Bir mahallar chopardim sho'xchan.
Ming o'ylayman so'zlar so'zimni,
Oqibatin ko'rar ko'zlarim.
Avaylayman doim o'zimni,
Yosh emasman, axir, do'stlarim.

Kerak bo'lib qolar bir kuni,
Hech kimsani yomon demasman.
Qo'rqqoq demang, do'stlarim, meni,
Endi, axir, go'dak emasman...
Endi dilda hokimdir toqat,
Hurmatni ham o'rgandim, mana:
Men onamni sen derdim bir vaqt,
Endi bo'lsa Siz deyman, ona...
Yetaklamas endi tuyg'ular,

Turmushimda qat'iy qoida.
Bir vaqt meni bola derdilar,
Endi bo'lsa hurmat joyida.
Ishlar shundoq yurishsa, qarang,
Arbob bo'lib qolgum erta-kech.
Tutib oldim o'zimni arang,
Endi qo'yib yubormasman hech.

1965

MUHABBAT

Hayot mendan ayamadi ne'matlarini,
Ne istasam berdi doim, hech bir tonmayman.
Faqatgina bir g'am o'rtar yuraklarimni,
Men muhabbat taqdirimdan maqtanolmayman.
Bolalikdan o'tib men ham, bo'y yetib sekin,
Goho pinhon, goho asov daryoday toshib,
Bir yosh yigit sevganchalik sevdim-u, lekin
Boshqalarday tole menga bo'lmadi nasib.
Ko'ngil shisham bir so'z bilan qolganda darz yeb,
Qalamimdan ilk martaba to'kildi g'amlar.
Sen bo'lmasang dunyo o'zi menga nadir, deb
Ichdim hatto talay-talay she'riy qasamlar.
O'tar ekan hamma narsa, yo'q ekan turg'un,
Hatto sevgi nelargadir bo'larkan taslim.
Bugun hayot nimaligi, sevgi yo'rig'i —
Bari ma'lum, hammasiga yetadi aqlim.
Yuragimda sevgi izi topilmas aslo,
Na bir afsus, na bir alam chiqmaydi undan.
Shoir satrin takrorlayman sekin, beparvo:
„Qaytmas endi, umid qilma ketgan to'liqindan...“
Sokingina bo'lib qolgan yuragim shundoq,
O'tirmayman u kunlarni so'kib, qoralab.
Endi menga bari birdir, deyman-u shu choq
O'zga otash axtaraman hayot oralab.
Yolg'iz turib yulduzlarga boqaman gohi,
Yo o'zimcha tush ko'rishning sirin o'ylayman.
Kayfiyatim ko'targanda, tushsa nigohim,

To'g'ri kelgan har narsani she'r deb kuylayman.
Ba'zan uzoq qishloqdagi keksa onamga
Yuboraman ma'nisi yo'q, pala-partish xat.
Hamma narsa goho ermak tuyular menga,
Hamma narsa goho oson ko'rinar faqat.
Ba'zan esa o'z-o'zimdand ketaman to'lib,
Titrayman ham ohanglarni tinglab jimgina,
O'rtoqlarim o'rab olar yupatmoq bo'lib:
– Aytgin, axir, nima senga yetishmas, nima?!
Yo'q, yo'q, hayot ayamadi ne'matin mendan,
To'rt mucham sog', do'stlarim bor havas qilgulik.
Nolimayman na kelajak, na o'tmishimdan,
Irodam bor – kelsa agar biror ko'rgulik.
Faqatgina bir kuch bordir, faqat ugina
Zor yig'latar, qilolmayman men unga toqat.
Hayotimda chaqnamaysan faqat sengina,
Toleyimda sen bo'lmading, baxtli muhabbat.
Kimga shoshay, kimni qo'msab, kimga sig'inay,
Farishtam, deb oq yuvib-u oq taray kimni?
Kimni Laylim, Shirinim deb, baxtim deb atay,
Hayotim, deb cho'qqilarga ko'taray kimni?!
Yo'q, yo'q, o'tgan muhabbatni qo'msamayman hech,
Nima kerak kulni titish, bo'lmasa uchqun!
Nahot qayta sevolmasam! Nahot endi kech!
Nahot endi ko'ngil uzsam sevgidan butun?!
O, qalbinga sen ham oshno bo'lsayding, sevgim,
Ayriliqmas, visol kuylab qolsaydim g'amda.
Har qandayin ayanchni ham ulug'lar edim,
Men o'zimni baxtli derdim har qanday damda.

Yig'lasam-da kular edim mag'rur va oson,
Sevgim bilan zarb berardim har qanday g'amga.
Yana qayta sevarmanmi? O, gar sevolsam,
Mayli, hayot, bor-yo'g'ingni tashla yelkamga.
Romeoday o'linga ham tayyorman u kez,
Qotillik ham qilay, mayli, Otello monand.
Faqat sen kel, yuragimda armon bo'lgan his,
Sensiz hayot puch bir narsa, ermak, omonat...

1965

* * *

Xat yozmadim,
Xabar qilmadim,
Borolmadim, solib galga gal.
Qanday ekan onam, bilmadim,
Yo'llaringa turgandir mahtal.
Xat yozarmi o'g'lim deb zora
U-ku meni turibdi kutib.
Men-chi, noshud, bo'lib ovora
Avlodlarga yozaman maktub.

1966

* * *

Ko'pdan kutgan edim orziqib, mana,
Bulutlar tarqaldi to'kishib ko'zyosh.
Xayolim osmonday yorishdi yana,
Yorug' kunlarimday porladi quyosh.
Shoshqin daryolarning zangordir labi,
Shamollar o'ynaydi yiroq-yiroqda.
Yurgil, sayr etaylik, yurgil, malagim,
Dunyo tashvishlari qolsin uzoqda.
Ko'ryapsanmi, qanday yasharmish olam,
Beparvo go'dakday jilmayadi jim.
Go'dagim, bu chiroy qaytmaydi hecham,
Qaytmagani kabi mening yoshligim.
Bugun bosh ustingda yashnagan yaproq
Shovullab to'kilar erta poyingga.
Bu uchqur yo'lovchi solmaydi quloq
Sening iltimosing, sening ra'yingga.
Xazonli avgustning biror oqshomi
Uni ko'rarsanmi tushingda takror?!
Mayliga, o'zgadir kuzning ilhomi,
Bugun-chi, ko'z tashla, atrofda bahor!
Qani, qo'lginangni bergil jimgina,
Shu ma'sum yo'lchiga qo'yaylik ixlos.
Shoiralar aldaydi bizni, jonginam,
Bahor doim emas, uch oydir, xolos...

1965

* * *

– Xayr endi...

Qalbmida bir vido qoldi,
Xayr endi, sen ketding, begunoh ohu.
Bugun sen qaydasan? Qaylarda qolding?!
Bugun bosh ustingda kimning panohi?!
Seni kech topgandim, erta yo‘qotdim,
Qarg‘agin, loyiqman sening qahringga.
O‘zgalar qalbida qadr uyg‘otdim,
Biroq yetolmadim o‘zim qadringga.
O, inson qismati, bunchalar chigal,
Bunchalar xilma-xil foje va aza.
Qismatim, o‘zimman gunohkor bu gal,
Nahot, gunohkorga qo‘shiqdir jazo?!

– Xayr endi...

Qalbmida bir vido qoldi,
Xayr endi, sen ketding, begunoh ohu.
Bugun sen qaydasan? Qaylarda qolding?!
Sen bugun kimlarning ma‘sum hamrohi?!
Qaysi bir odamning baxtiga yorsan,
Ochildimi senga tole darchasi?!
Bugun sen kimlarning mehriга zorsan
Mening yuragimning majruh parchasi.

1965

QONLI KO'YLAK

Ber, onajon, ber otamning
Ko'ylagini qo'linga.
Bergil, mayli, chiqsin yana
U muqaddas yo'liga.
Ber, ko'ylakni bayroq etib
Qadam qo'yay quyoshga.
Tongda balqib, qoni bilan
Ko'rinsin qari-yoshga.
Mayli, bir zum tirik olam
Bo'lib qolsin hayronlar.
Qonli ko'ylak porlamoqda,
Boqingiz, ey insonlar.
„Boqing, urush dahshatidan
Ogoh bo'ling, yaxshilar.
Bo'lmasin-chun ko'ylaklar qon
Sergak bo'ling, yaxshilar“.
Qonli ko'ylak koinotni
Chorlab tursin shundayin.
Ber, onajon, jang guvohin
Men quyoshga qadayin.
Bizning uzoq avlodlar ham
Kelganida dunyoga,
Ko'rgay, mangu tinchlik uchun
Nelar kechgan dunyoda!

1965

XO'ROZQAND

Jajji o'g'ilhasin yetaklab olib,
Ota shoshar edi qaygadir tongda.
Kimdir qarshisidan chiqdi jar solib:
– Xo'rozqand sotaman, qolma armonda.

Dada etagiga yopishdi go'dak:
– Xo'rozqand obering, dada, dadajon...
Mayli, Umrigayam beraman qittak,
Qandfurush tirjaydi: – Obbering, arzon.

Ota cho'ntagiga qo'l cho'zdi sekin,
So'ngra boshqasiga, so'ng boshqasiga.
Hammasin birma-bir titdi-yu, lekin
O'g'liga engashdi: -Yur, boshqasiga...

Dada etagini qo'ymasdi bola,
Mitti ko'zlariga tizilgan marjon.
Eng so'nggi umidi chiqardi nola:
– O'g'lingiz bo'lardim, dadajon...

Dadajoni esa turardi birdak,
Xuddi nimanidir yo'qotgansimon.
...Qaydan bilsin bola, qaydan bilsin go'dak,
Ba'zan otalar ham bo'lar parishon.

1965

GAZETA SOTUVCHI

Odamlar qaynaydi gavjum ko'chada,
Har kim yuguradi qaygadir doim.
Faqat chorrahada – taxta uychada
Gazeta sotuvchi o'tirar qoim.
– Qani, xo'sh birodar, nima gap yana?
Yana qovoq soliq, tushib ketgan lab?
Gazetani imlab to'ng'illar: – Mana,
Kubaning ustida yana har xil gap.
Dunyoning turishi chap yonbosh bugun,
BMT Vyetnamga qilibdi firib.
Xuddi o'z uyini suv bosganday, so'ng –
Hindiston selidan ketar gapirib.
Deylik, kunlar o'tib kelganida gal,
Unda uchratasiz ochiq chehrani:
– Vrach emasmisiz?
– Nimaydi?
– Oshnam.
Maoshing oshibdi, qo'lni ber, qani...
Shu rangin olamga taxta uychadan
Tun-u kun termular kutganday diydor.
Odamlar beparvo o'tar ko'chadan,
U-chi, o'shalmi o'ylaydi bedor.

1965

XUSH KELIBSAN, YANGI YIL

Yana kelding hadyaga to'lib,
Kutmoqdaydik seni intizor.
Qadamingdan minnatdor bo'lib
Zarra-zarra to'kiladi qor.
Xafamasmiz bobo yildan ham,
Quvontirdi u bizni qancha:
Konfetini ko'rishdik baham
Va qo'shiqlar o'rgandik ancha.
Nihol o'sdi, qurildi qasr,
Fazolarga qildik safarlar.
O'sha yili tug'ildi axir
Bizning qancha o'rinbosarlar.
Seni aslo unutmagay dil,
Xayr endi, xayr, yilbobu.
Simobdayin tipirlar ko'ngil,
Yangi yilga endi marhabo.
Endi uni qutlab ziyoda
Manziliga jadal eltamiz.
Kirmoq uchun kechki kinoga
O'n oltiga tezroq yetamiz.
Yo'l olamiz maktabga qator
Bu yil endi birinchi karra.
Maktab yo'li, do'stlar, fazokor
Parvozidan kam emas zarra.
Bog'chalarga emaklab oz-oz
Yana kelar yangi qismimiz.
Ulg'ayadi yoshimiz biroz,
O'zgarmaydi ammo ismimiz.

1965

AVLODLARGA MAKTUB

Yo'q, yashay bilmasman asrimdan nari,
Da'vo ham qilmasman mangulik izga.
Balki bir kimsaning unut daftari
Nogahon yetkazar bu she'rni sizga.
U zamon mensiz ham bilursiz ayon
Bizning asrimizning buyuk ofatin.
Balki tush ko'rganday qolursiz hayron,
Eshitib Toshkentning sabr-u toqatin.
Kitobdan sanani izlab u nafas
Balki yuragingiz entikib urar.
Lekin qarshingizda fojia emas,
Xushnud odamlarning surati turar.
Tagida – sarg'aygan satrlar aro
Kimningdir so'zlari jaranglar mag'zur:
„Bunday jasoratni ko'rmagan dunyo,
Chunki u asrimiz Toshkenti erur“.
Shu zamon ko'zingiz oldida birdan
Pompeya tarixi qolur bir chaqa.
Dersiz, yo Toshkentda hech gap bo'lmagan,
Yo esa bobolar sirli, shunaqa.
Bizning ruhimizni olis yulduzday
Xayol osmonida ilg'arsiz arang.
Zilzila tuyular mavhum bir so'zday,
O'ylarsiz, bobolar qo'rqmapti, qarang.
Do'stlar, buyuk edi chindan fojia,
Asablar tuproqqa cho'kkan edi tiz.
Va lekin o'ylamang sirlisiz deya,
Bizlar sirli emas, oddiy edik biz.

Bu cheksiz olamning ich-u toshida
Nima bor? Ilg'armi odamzod ko'zi?
Kim ko'krak kerardi dunyo qoshida,
Uni yaratmagan bo'lsa gar o'zi.
Odamzod xayoli yetmagan falak
Gar inson boshida aylantirsa tosh,
Iloj yo'q insonga bardoshdan bo'lak,
Jasorat atalmas ilojsiz bardosh.
Do'stlarim, hayratda qolmangiz faqat,
Sirlilik bizlarning she'rlarga mosdir.
Dunyo qarshisida ojiz jasorat
Inson bolasiga hamisha xosdir.
Botirni tan olmas so'qir fojia,
Charchash ham mardlikka keltirmagay shak.
Bobolar mehnatda horgandir deya,
Aziz nabiralar, o'ylarsiz beshak.
Serjild kitoblarni varaqlab yana
Rahmdil qalbingiz entikib urar.
Lekin qarshingizda tag'in mardona
Pahlavon kimsaning surati turar.
Tagida – sarg'aygan satrlar aro
Bizning uslubimiz jaranglar mag'zur:
„Bunday mehnatkashni ko'rmagan dunyo,
Chunki u asrimiz farzandi erur“.
Shu zamon ko'zingiz oldida birdan
Kichik chumolicha qolgusi Farhod.
Oddiy jussangizga ko'z tashlab zimdan,
Aziz nabiralar, solursiz faryod.
O'ylarsiz, Alpomish davridan buyon

Pahlavon o'tmagan bular singari.
O'ylarsiz, muncha tez qaribdi inson.
Nahot biz shularning nabiralari?
Yo'q, polvon emasdik bizlar ham aslo,
Jussamiz oddiy deb chekmasdik anduh.
Bir kun aytibdirki Navoiy bobo:
„Doim o'zga bo'lar suvrat ila ruh“.
Do'stlarim, hayratda qolmangiz faqat,
Devqarash bizlarning suratga mosdir.
Dunyo yaralgandan buyon shu mehnat
Inson bolasiga hamisha xosdir.
Sizga falokatdan berganda xabar
Do'stlik borasida yozurlar albat.
Yozurlar: „...biz bo'ldik tengsiz birodar,
Bu xislat bizlarga xos erur faqat“,
Shu zamon ko'zingiz oldida behol
Rum, Romul nomusdan solib qolur dod.
O'ylarsiz, bundayin do'stlikni alhol
Ko'rmagan ekan-da qadim odamzod.
Do'stlik-ku insonning azaliy kasbi,
Dunyoday qadimdir oddiy bir salom.
Agar do'stlikni ham bilmasa asli
Kimga kerak axir, inson degan nom!
Do'stlarim, hayratda qolmangiz faqat,
Pahlavon asrga shu gaplar mosdir.
Inson bolasiga mehr ila shafqat
Hammaga xos edi, bizga ham xosdir.
Do'stlar, buyuk edi chindan fojia,
Chindan og'ir edi mash'um asorat.

Lekin o‘ylamangiz badbinsiz deya,
Bizda ham bor edi mehnat, jasorat.
Biz ham izmimizni bergandik butun
Do‘stlikning muqaddas qoidasiga.
Chin dildan rahmatlar ayturmiz bugun
Saxovatli ellar oilasiga.
Ammo qolmay derman she‘r gunohiga,
To vijdon qoshida cho‘kmagayman tiz.
Do‘stlar, jasoratni gohi-gohida
Biroz ko‘pirtirib yozar edik biz.
Ba‘zan o‘zimizga mehrimiz jo‘shib,
Bir chetda qolardi zamin-u zamon.
O‘zi ham bilmagan xislatin o‘qib
Uyalib yurardi sho‘rlik qahramon.
Yetar, mayda-chuyda gina endi bas,
Ko‘kda yuribdi-ku quyosh muzaffar.
Avlodlar, siz meni tinglang bir nafas,
Sizga bir sehrdan berurman xabar.
Yuz yilda qaytibdi bunday falokat,
Yuz yil-ku, tarixda – qoshning orasi.
Aziz nabiralar, unutmang faqat,
Har bir fojining bordir chorasi.
Tuproq qo‘zg‘almasdan o‘rnidan battar,
Solmasidan avval dahshat, qatag‘on, –
Yer osti tinch tursin desangiz agar,
Sizlar yer ustida so‘ylamang yolg‘on!

1966

KETGANLAR YODI BU

Tush ko'rdim,
Tushimda bir dengiz emish,
To'lqinlar sapchirmish moviy osmonga.
Manzil yiroq emish,
Ufq so'ngsiz emish,
Bir kema borarmish o'sha tomonga.
Uning sahnasida jami do'st-yoron,
Umrlik do'stlarni ko'rgan emishman.
Jannat xayoliday davrada shodon
Men ham qah-qah urib turgan emishman.
Kema bir sohilga yetgani mahal
Meni yo'l azobi qo'ymish toldirib.
Kema jo'nab ketmish yo'lida jadal,
Kema jo'nab ketmish meni qoldirib.
Men uning ortidan yugurdim giryon,
Nogoh ayriliqdan ko'zlarim yoshlab.
Nega sen qorong'u yoqlarga tomon
Mening do'stlarimni ketding deb boshlab.
Tanho yotar edim bo'm-bo'sh qirg'oqda,
Teppamda yulduzlar chekar edi oh.
Kema ko'zdan g'oyib bo'lgani chog'da
Achchiq yig'ladim-u uyg'ondim nogoh.
Bu bir tush-ku, axir, shunchaki ro'yo,
Tasalli berardim dilga shu zamon.
Bu bir tush-ku, axir, boshqa-ku dunyo,
Lekin tush derdim-u yig'lardim hamon.
Alam qilmas menga kemadan qolmoq,

Uyqu-ku, so'ngiga borib yetgandi.
Men-ku, bir manzilga tushgandim, biroq
Kema do'stlarimni olib ketgandi...

1966

ONAM VAFOTIGA

Makonda lomakonsan, endi qaydan
izlagaydurman,
Fig'onim kimga aytib, kimga sendan
so'zlagaydurman.
Birovlar motamida oh-u faryod aylagan erdim,
Sening-chun, ey, g'aribim, ich-ichimdan
bo'zlagaydurman.

1966

ONAJON

*Onam Turdi Erdona Karvon
qizi xotirasiga*

I

Necha kunki yo'q oromim,
Kelolmayman hushimga.
Onajonim kechalari
Kirib chiqar tushimga.
Qo'llarida oq yelpug'ich
Oy nurida yaltirar.
Onajonim imlab meni
Qoshlariga chaqirar.
Keltiralar goho beshik
Ko'zlarida hayajon.
Yotar payting bo'ldi-ku der,
Kela qol, der, bolajon.
Qaylargadir yuguraman,
Fig'onimdan chiqar dud.
Yig'lama, deb qo'llarimga
Tutqazalar so'ng tobut.
Tongda ruhsiz ko'z ochaman,
Qovurilar tanda jon.
Onajonim, bunday qilma,
Bunday qilma, onajon.
Axir o'zing der eding-ku,
Silab o'ksuk boshimni:
– Endi senga bersin umr,
Senga bersin yoshimni.

Afsus, o'zing erta ketding,
Erta ketding olamdan.
Ukalarim bag'rim ezar,
Ajradik deb onamdan.
Bevaqt xazon bo'lmay har kim
Yashab o'tsin dunyoda.
Onajonim, har kim oshin
Oshab o'tsin dunyoda.
Garchi fano har kimsaga
Azaliy bir qismatdir.
Lekin, ona, tiriklik ham
Bilsang, yarim hikmatdir.
Tushlarimda, mayli, boshim
Silab turgin, onajon.
Qolganlarga endi umr
Tilab turgin, onajon.

II

U kun chetda oh chekardim
G'ussalarning dastidan.
Sen otamga pul beribsan
Yostig'ingning ostidan.
Aytibsanki, onasizlik
Kelmasin hech o'yiga.
Sarf qilingiz, menga emas,
Abdullaning to'yiga.
O, o'g'lingga sen shafqatni
Bilarding-ku, onajon.
Bundan ko'ra bag'rim o'ysang

Bo'lardi-ku, onajon.
Zarragina rahm etgali
Sabring menga yo'qmidi?
Onajonim, bundan o'zga
Jabring menga yo'qmidi?
Yo'qmidi hech o'zga gaping, —
Nola qilib so'ylasang.
Nahot, axir so'nggi dam ham
Farzandingni o'ylasang.
Axir orzu qochib ketmas,
Bitkazar-ku tiriklar.
Onajonim, bir kunini
O'tkazar-ku tiriklar.
Unutilar g'ussalar ham,
Orzular ham cho'zar bo'y.
Onajonim, balki bir kun
Aytganingday bo'lar to'y.
Balki sening qabring uzra
Ko'karganda gul-chechak,
Ostonamga qadam qo'yar,
Sen istagan kelinchak.
Kimdir uning yo'llariga
Balki gul ham sochadi.
Balki munis opajonim
Kel, deb quchoq ochadi.
Balki do'stlar davrasida
Kamim bo'lmas hech qachon.
Lekin seni o'sha damda
Qaydan topay, onajon.

III

Esimdadir, titrar edim –
G'amgin, bolish pastida.
Kitobimni ko'rdim nogoh
Boshginangning ostida.
Toshday qotdim o'shal oni
Bor toqatdan ayrilib.
– Shoir o'g'lim, – deding menga
Sekingina qayrilib.
Onajonim, so'ng bor menga
Nafas qilding u zamon.
Shoir bo'lg'in, deya balki
Havas qilding u zamon.
Onajonim, balki men ham
Bir kun shavqqa to'larman.
Balki men ham aytganingday
Bir kun shoir bo'larman.
Kuylay desam hurmatingni
Ushbu kunda tilim lol.
Balki faqat shu sababli
Shoir bo'lsam, ehtimol.
Balki sarson-arosatda
Qolib ketmas bu tanim,
Kamolimni ko'rar balkim,
Yurtim, ona Vatanim.
Payti kelib to'lar bir kun
Paymona ham beomon.
Kuzatarlar meni ham so'ng

Senga tomon, sen tomon.
Balki u kun boshim uzra
Do'stlar bosh ham egadir.
O'sha damgi iqbolim ham,
Onajonim, sengadir.
Dilda neki jur'atim bor,
Dilda neki hayajon –
Bari, bari senga bo'lsin,
Senga bo'lsin, onajon.
Senga bo'lsin bor hayotim,
Nomim, shonim bir yo'la.
Xotirangga ushbu she'ni
Yozdi o'g'ling Abdulla.

1966

NAY

Yashnardi u adirda durkun,
Epkinlarga ochganча quchoq.
Keldilar-u odamlar bir kun
Tanasiga sanchdilar pichoq.

Ayirdilar avval ko'zidan,
So'ng bag'rini oldilar o'yib:
Yetmaganday bu ham, bo'g'zidan
Pufladilar lablarin qo'yib.

Ko'rmagandi bunchalar xo'rlik
Hatto ayoz tilganda yuzin.
Alamiga chidolmay sho'rlik,
Nola tortib yubordi uzun.

Odamlar-chi, to'plandi shu on
Faryodiga qilolmay toqat.
Bir qamishni yig'latib chunon,
So'ng o'zlari qildilar rohat.

1966

SHOIRLAR HAYOTI

(hazil)

Shoirlar surati turibdi qator,
Mana bu – Lermontov, mana bu – Furqat.
Dunyoga sig'magan buyuklar nochor
Bugun ramkalardan boqishar faqat.

Nima ham qilardi bir jonsiz bo'yoq,
Parchalab tashlardi tirik bo'lganda.
Shoirlar hayoti hamisha shundoq,
Ramkaga tushadi faqat... o'lganda.

1966

„OSMON UFQLARGA...“

Osmon ufqlarga separ kul rangin,
Bulutlar chopadi, horg'in beega.
Havo nega muncha ma'yus,
Havo nega muncha g'amgin:
Oh, men sendan ajraldim nega!..

1966

JANNAT

(hazil)

Ertak degani bu – bolaga ermak,
Ertak degani bu – shirin aqida.
Men bir kun ukamga so‘yladim ertak
Afsonaviy jannat haqida.
Kavsardan gapirdim unga avvalo,
So‘ngra maqtab ketdim shir-u sharbatni.
Dam o‘tmay u yig‘i boshladi rosa,
Topib bergin, dedi, o‘sha jannatni.
Nima ham der edim, o‘ylasam bundoq,
Tushibman men o‘zim qo‘ygan tuzoqqa.
U desam bu dedi, bu desam undoq,
Xullas, qand-qurs berib boshladim bog‘ga.
Jannat deb ko‘rsatdim boqchani andak,
Mayli, bolaga bu o‘yin bo‘ladi.
Lekin kattalarga so‘ylamang ertak,
Ulardan qutulish qiyin bo‘ladi.

1966

* * *

Chuvaladi o'ylarim sensiz,
Xayolimga taroq urgayman.
Mening qo'lim yetmagan yulduz,
Tushlarimda seni ko'rgayman.

Balanddasan, tog'lar qoridan
Chaqirasan meni ilgari.
Yolboraman arvoH ortidan
Intiluvchi Hamlet singari.

Mahshargacha mayliga, ketay,
Ketay, mayli bo'lib ovora.
Seni so'rab qo'ymasa netay
Yerda qolgan sevgi bechora.

1966

* * *

Yomg'irli kun edi,
Atrof jim, sokin,
Ma'yus ko'zlaringga boqardim sarmast.
Sekin shivirlading: — Boqmagil, yigit,
Sevging menga yangilik emas...

Yomg'ir ham tinmadi o'sha kuni hech,
U ham quvolmadi ko'zdan xobingni.
Sovuq, rutubatli xonamga shu kech
Olib qaytdim iztirobingni.

Tunda ham jimgina yosh to'kdi osmon,
U mening holimga yig'lar edi, bas!
Bas, do'stim, meni deb chekmagil fig'on,
Sening ko'zyoshing ham yangilik emas.

1966

O'ZBEKISTON

Yurtim, senga she'r bitdim bu kun,
Qiyosingni topmadim aslo.
Shoirilar bor, o'z yurtin butun –
Olam aro atagan tanho.
Ular she'ri uchdi ko'p yiroq,
Qanotida kumush diyori,
Bir o'lka bor dunyoda, biroq
Bitilmagan dostondir bori:
Faqat ojiz qalamim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Yurmasman hech behishtni izlab,
Topolmasam chekmasman alam.
O'tirmasman ertaklar so'zlab,
Musallo deb yo'nmasman qalam.
Ko'klamindan olib sururni
Dovrug' soldi ustoz Olimjon.
G'afur G'ulom tuygan g'ururni
Qilmoq mumkin dunyoga doston.
Olis tarix qadamim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Kechmishing bor chindan ham uzoq,
Ilg'ay olmas barchasin ko'zim.
Maqtamasman moziyni, biroq,
O'tmishingni o'ylayman bir zum.
Zabtga olib keng Osiyoni
Bir zot chiqdi mag'rur, davongir.

Ikki asr yarim dunyoni
Zir qaqshatdi Buyuk jahongir.
Aytgum, bu kun, u manim, manim.
O'zbekiston, Vatanim manim.

Bobolardan so'z ketsa zinhor
Bir kalom bor gap avvalida.
Osmon ilmi tug'ilgan ilk bor
Ko'ragoniy jadvallarida.
Qotil qo'li qilich soldi mast,
Quyosh bo'lib uchdi tilla bosh.
Do'stlar, ko'kda yulduzlar emas,
U – Ulug'bek ko'zidagi yosh.
Yerda qolgan, o, tanim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Ko'z oldimdan kechar asrlar,
Ko'z-ko'z etib nuqs-u chiroyin.
Sarson o'tgan necha nasllar
Topolmasdan tug'ilgan joyin.
Amerika – sehrli diyor,
Uxlar edi Kolumb ham hali,
Dengiz ortin yoritdi ilk bor,
Beruniyning aql mash'ali.
Kolumbda bor alamim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Ko'p jahongir ko'rgan bu dunyo,
Hammasiga guvoh – yer osti.
Lekin, do'stlar, she'r ahli aro

Jahongiri kam bo'lar, rosti.
Besh asrkim, nazmiy saroyni
Titratadi zanjirband bir she'r.
Temur tig'i yetmagan joyni
Qalam bilan oldi Alisher.
Dunyo bo'ldi chamanim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Bobolardan so'zladim, ammo
Bir zot borkim, baridan suyak.
Buyuklarga baxsh etgan daho,
Ona xalqim, o'zingsan buyuk.
Sen o'zingsan, eng so'nggi nonin
O'zi yemay o'g'liga tutgan.
Sen o'zingsan, farzandlar shonin
Asrlardan opichlab o'tgan.
Ona xalqim, jon-tanim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Bosh ustingdan o'tdi ko'p zamon,
O'tdi Budda, o'tdi Zardushti.
Har uchragan nokas-u nodon,
Ona xalqim, yoqangdan tutdi.
Seni Chingiz g'azabga to'lib
Yo'qotmoqchi bo'ldi dunyodan.
Jaloliddin samani bo'lib
Sakrab o'tding Amudaryodan.
Sensan o'shal samanim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Toleingda bor ekan yashash,
Goh qon ichding, gohida sharob.
Etmoq bo'lib yurtim xomtalash,
Bosh ustingga keldi inqilob.
Chora istab jang maydonidan
Samolarga uchdi unlaring,
Shahidlarning qirmiz qonidan
Alvon bo'ldi qora tunlaring.
Qonga to'lgan kafanim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Lekin oftob poymol o'lmas,
Kavaklarda qolmas oy nuri,
Odil hakam – Haq bor, beg'araz,
Mazlumlarning buyuk g'amxo'ri.
Qilich serpab tole tongida
O'zligingni tanib qolding sen.
O'g'lonlarning qatra qonida
O'zbekiston nomin olding sen.
Nomi qutlug' gulshanim manim.
O'zbekiston, Vatanim manim.

Tinch turarmi bu ko'hna olam,
Tinch turarmi dog'uli zamon?
Oromingni buzdi sening ham
Fashist degan vahshiy olomon.
Qonim oqdi Dansigda manim,
Sobir Rahim yiqilgan chog'da.
Lekin, yurtim, kezolmas g'anim.

O'zbekiston atalgan bog'da.
Sensan nomus va sha'nim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Kech kuz edi, men seni ko'rdim,
Derazamdan boqardi birov.
U sen eding, o, dehqon yurtim,
Turar eding yalangto'sh, yayov.
– Tashqarida izillar yomg'ir,
Kir, bobojon, yayragil bir oz.
Deding: – Paxtam, qoldi-ku axir,
Yig'ishtiray kelmasdan ayoz.
Ketding, umri mahzanim manim...
O'zbekiston, Vatanim manim.

Sen ketarsan balki yiroqqa,
Farg'onada balki balqarsan.
Balki chiqib oqargan toqqa,
Cho'pon bo'lib gulxan yoqarsan.
Balki ustoz Oybekdek to'lib
Yozajaksan yangi bir doston.
Balki Habib Abdulla bo'lib,
Sahrolarda ochajaksan kon.
Tuprogi zar, ma'danim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

Mayli, yurtim, kezsang ham dunyo,
Fazolarga qo'ysang ham qadam,
O'zlingni unutma aslo,
Unutma hech, onajon o'lkam.

Bir o'g'lingdek men ham bu zamon
Kechmishingni qildim tomosha.
Iqbolingni ko'roldim ayon
Istiqlolning ufqlari osha.
Iqboli hur, sho'x-sha'nim manim.
O'zbekiston, Vatanim manim.

Zavol ko'rma hech qachon, o'lkam,
Zavol bilmas shu yoshing bilan.
Muzaffar bo'l, g'olib bo'l, o'ktam,
Do'st-u yoring, qardoshing bilan.
Asrlarning silsilasida
Boqiy turgay koshonang sening.
Ulug' bashar oilasida
Mangu yorug' peshonang sening.
Mangu yorug' maskanim manim,
O'zbekiston, Vatanim manim.

1964–1970

ALVIDO, USTOZ

(G'afur G'ulom xotirasiga)

„Zo'r karvon yo'lida yetim bo'tadek
Intizor ko'zlarda halqa-halqa yosh...“
Sarbonim, qo'lingdan ketdimikan erk,
Sarbonim, ne uchun ko'tarmaysan bosh.

So'qir, yovuz o'lim, ming dod dastingdan,
Zulmatday kirdingmi she'r maydoniga.
Ajaj, sen nayzangni sanchdingmi chindan
O'zbek she'riyatini pahlavoniga.

Olis fazolarga ketgan ham qaytar,
Botguvchi quyosh ham chiqar bilmay had.
Nahot ona xalqim alvido aytar
Bugun G'afur G'ulom boshida abad?

Ilk bora jigarim silqidi balkim,
Lol qotgan tilimga kelmadi kalom.
Yig'la, onajonim, ey ona xalqim,
Bugun yo'q qoshingda farzandi G'ulom.

Dardli musiqalar, ingrangiz bir-bir,
O'zing ham yig'la, ey, dilda qotgan g'am.
Yorug' bu olamda bormikan, axir
Shoir vafotidan ortiqroq motam!

Zor yig'lab navosiz qolmagay dunyo,
O'zi chora topmay yig'lagay alam.
Shogirdlar qo'lidan tushmagay aslo
Sening qo'llaringdan tushgan shu qalam.

1966

YURAK VA AQL

(Erkin Vohidovga hazil)

Aql deydi: – Ichma ichimlik,
Zakuskasi bo'lmasa aslo.
Yurak deydi: – Faqat ichaylik,
Ichmaslikdan bormi hech ma'no.

Aqlingga hech quloq solma deb
O'rgatgandi shoir, na chora.
Yuragining gapiga kirib
„Yazva“ bo'lib qoldi bechora.

1966

MUNDARIJA

Bahor	3
„Hali oldindadir...“	6
Sevgisiz odam	7
„Kulma-kulma...“	8
Suv parisi.....	9
„Shovulladi...“	11
„Sendan yiroqda“	12
„Noma'lum qiz“ suratiga.....	12
Kuz xayollari	13
Qo'l.....	15
Darband daryosi.....	16
Odamlar	17
Eslash	18
„Derazangni...“	19
„O'ylardimki...“	20
Qalam	21
„Baxt kutmasman...“	21
Pushkin	22
„Jajji go'dak...“	24
Onamga xat.....	25
„Men quvonar bo'lsam...“	26
Sen bahorni sog'inmadingmi.....	27
Buloq	28
Giyoh	28
„Jo'nar bo'ldim...“	29
Kursdoshlarimga	30
Shunday yashar odatda odam	32
Miltiraydi mitti yulduz	33
Burgut	34

Men nechun sevaman O'zbekistonni	35
Bulut	36
Albomga.....	37
„Munojot“ ni tinglab	39
„Bola edim...“	40
Asrimiz odami	41
„Quy do'stim“	42
O'zbekistonda kuz	43
„Yo'lim boshlar...“	45
„Sen Pushkinning sevgan malagi...“	46
„Yulduzlar o'tiga...“	46
„U qo'shiq kuyladi...“	47
„Uni ko'rsam...“	48
Kuz manzarasi	49
„Nega meni sevmading...“	50
„Goho yer mehrini o'ylarkan...“	50
„Bulut toshdi...“	51
„Qani, hey, do'stlarim...“	51
Yuzma-yuz	52
„Kel, yorug' et...“	62
Ayriliq qo'shig'i.....	63
Qasam dara	64
„Qani, nay ber menga, do'stginam...“	67
„Uchqur xayol sohibi yigit...“	68
Geolog Habib Abdullayev qabri yonida	69
Istaklarim	70
Ona tilimga	71
Dorboz	72
„Uyg'on, quyosh o'ynar...“	72
Tilla baliqcha.....	73
Hayvonot bog'ida	73
Bulbul	74
Temir odam.....	75
Uyqu.....	77
Otello	79
Ayol	81
Etgali.....	83
Tun	84
Hayot ishq.....	85

Armon.....	86
„O‘tinaman...“	87
„Oilada tug‘ilsa go‘dak...“	88
Ulg‘ayish.....	90
Muhabbat.....	92
„Xat yozmadim“	94
„Ko‘pdan kutgan edim...“	95
„Xayr endi...“	96
Qonli ko‘ylak.....	97
Xo‘roqand.....	98
Gazeta sotuvchi.....	99
Xush kelibsan, Yangi yil.....	100
Avlodlarga maktub.....	101
Ketganlar yodi bu.....	105
Onam vafotiga	106
Onajon	107
Nay.....	112
Shoirilar hayoti.....	113
„Osmon ufqlarga...“	113
Jannat	114
„Chuvaladi o‘ylarim sensiz...“	115
„Yomg‘irli kun edi...“	116
O‘zbekiston	117
Alvido, ustoz.....	123
Yurak va aql.....	124

SHE'RIYAT DURDONALARI

ABDULLA ORIPOV

O'ZBEKISTON, VATANIM MANIM

She'riy to'plam

„Ziyo nashr“ nashriyoti
Toshkent – 2022

Muharrir	<i>Abdurahmon Jo'rayev</i>
Badiiy muharrir	<i>Bahodir Ibragimov</i>
Musahhih	<i>Zikrilla Mamatov</i>
Sahifalovchi	<i>Umar Qodirov</i>

Nashriyot litsenziyasi AA № 0008, 27.03.2019.
06.12.2022 da bosishga ruxsat etildi. Qog'oz bichimi 84x108^{1/32}.
Ofset qog'ozi. „Uz-Academy“ gamiturasida ofset usulida bosildi.
Shartli bosma tabog'i 6,72. Adadi 4000.
Shartnoma № 50-22.

„Ziyo nashr“
Mas'uliyati cheklangan jamiyati
Toshkent shahri, Uchtepa tumani, 23-mavze, 42-uy.

Abdulla Oripov
O'ZBEKISTON
VATANIM MANIM

ZIYO NASHR

fb.com/ziyo.nashr

ziyonashr@mail.ru

ISBN 978-9943-0343-9-6

9 789943 034396